(ZEITUNGSDRUCKSACHE)

Ч. 85. Краків, 2. вересня 1940. Рік I.

КРАКІВСЬКІ ВІСТІ

„Krakauer Nachrichten"
Ukrainische Volkszeitung
für das
General-Gouvernement

Adresse der Redaktion:
„Krakauer Nachrichten"
Krakau, Orzeszkowagasse 7. II
Fernsprecher 104-81.

Adresse der Administration:
Krakau, Karmeliterstrass 34
Fernsprecher 230-39

30 сот.

ПЕРЕДПЛАТА
в краю і закордоном:
місячно 3 зол. 50 сот.
чвертьрічно 10 зол. 50 сот.
піврічно 20 золотих
річно 40 золотих
Курс 1 нім. марки 2 зол.
Адреса Редакції: Краків, Ожешкової 7, тел. 104.81
Адреса: Адміністр. Краків, Кармелітська 34, тел. 230-39
Дирекції: ч. тел. 137-42

Народній часопис для Ґенерал-Ґубернаторства

ВИХОДИТЬ В ПОНЕДІЛОК, СЕРЕДУ І ПЯТНИЦЮ

Повітряна і морська війна загострюється

Берлін, 29. 8. Начальна команда німецької армії подає: Ескадри німецьких літаків заатакували 28. 9. летовища в Іст-Черчі та Савтгенді при гирлі Темзи, як також пристань Боґнор-Реґіс на полудневому побережжі Англії, обкидаючи їх успішно бомбами, В ночі обкидано великим числом бомб портові уладження Ліверпулю, Кердіфу, Брістолю, Мідлсберу, Четем і Теміґавен, як також фабрики зброї в Шеффільді, Норіч і Кавентрі. Літаки дальше закладали міни біля англійських пристаней. З цього приводу відбулися численні повітряні бої, в яких зістрілено 36 ворожих і 12 німецьких літаків. Англійські літаки атакували в ночі поодинокі дільниці німецької столиці. Внаслідок запалюючих і розривних бомб погибло багато цивільних людей, багато було ранених. Бомби спричинили стрихові пожежі в поодиноких домах. Протилетунська артилерія зістрілила один ворожий літак, заки він долетів до Берліна. Також незначні є втрати від бомб в інших місцевостях західної та середньої Німеччини. Ворог втратив 28. 8. 44 літаки та 1 запоровий бальон; німецькі втрати — 15 літаків.

Одне з підводних суден затопило 7 озброєних ворожих торговельних кораблів місткости разом 43.000 тон, з чого 5 з сильно стереженого конвою.

Фірер прийняв ґрафа Чіяна

Зальцбурґ, 30. 8. Міністер закордонних справ Італії ґраф Чіяно прибув зі свитою в середу вполудне літаком до Зальцбурґу. На привитання гостя прибув на летовище міністер закордонних справ Німеччини фон Рібентроп. Також був приявний італійський амбасадор в Берліні Діно Альфієрі. Відтак оба міністри поїхали до Оберзальцберґу, де Фірер прийняв ґрафа Чіяна та відбув з ним розмову. Пополудні міністри ґраф Чіяно та фон Рібентроп в товаристві амбасадора Альфієрі та німецького амбасадора в Римі фон Макензена виїхали до Відня на конференцію з міністрами закордонних справ Мадярщини й Румунії.

—о—

Завзяті бої в Африці

Рим, 29. 8. Головна кватира італійської армії подає: Відділи італійського летунства бомбардували морську базу в Олександрії в Єгипті, та не зважаючи на непогоду, кружляли довший час над Суезьким каналом, між Порт Садом і Ісмаілією. Притому скинули вони бомби на північну частину каналу та на залізничий пором в Алькантарні. Цим поромом переїздять залізниця, що лучить Єгипет з Палестиною. У східній Африці італійські тубильчі війська, дубати, обсадили англійський форт Поліняк в околиці озера Рудольфа. Летунські ескадри бомбардували залізничу стацію в Кам аль Чірба в Судані та летовища в Веірі й Джеріссі. На кордоні Судану й Еритреї намагався один англійський відділ з повзами ввійти на італійську територію. Біля оази Адарте стрінувся він з італійським відділом, скріпленим аскарісами. Після завзятої боротьби ворожу атаку відперто, причому ворог забрав на повзах багато ранених. На полі бою остало около 10 вбитих австралійців, скорострілі та інша зброя. З італійського боку були лише легко ранені. Спробу атаки сильного відділу ворожих військ на італійські становища в Ґаллябаті відперли італійські кольоніяльні війська.

Італійські бомбовики заатакували знов 28. 8. військові обєкти на Мальті. Не зважаючи на ворожу протиакцію бомбовики виконали свої завдання та всі повернули до своїх баз.

—о—

Анґлія пляново змагала до війни

Білгород, 30. 8. В політичних і дипломатичних колах Білгороду викликала велике враження промова д-ра Мачека, заступника премієра, провідника хорватської селянської партії, яку він виголосив з приводу роковин сербо-хорватського порозуміння. Д-р Мачек заявив, що до цього акту порозуміння дійшло так скоро тому, бо він дістав вістку від ґенерального секретаря цієї партії, д-ра Юри Круевича, що европейська війна вже порішена. Круєвич був тоді в Льондоні, де він мав сильні звязки. Цей факт потверджує, що Льондон змагав до війни з Німеччиною за всяку ціну та що вже в середині серпня 1939 в Льондоні числилися з певним вибухом війни та що зроблено все, щоби до неї довести. Анґлія бажала довести до сербо-хорватського порозуміння, щоб використати сильну Югославію до війни проти Німеччини. Заява Мачека підтверджує ще раз вину Анґлії у спровокуванні теперішньої війни.

Чеки

До 83. числа долучили ми ЧЕКИ для всіх Вп. Передплатників Ґен. Ґубернаторства. Просимо вислати передплату на вересень та вирівняти евентуальні залеглості за попередній час.

Передплату з Німеччини просимо посилати до »УНО« в Берліні. Докладніші пояснення на останній сторінці »Кр. В.« вдолині.

Адміністрація
»КРАКІВСЬКИХ ВІСТЕЙ«

Струснулись підвалини Европи

Краків, 30 серпня 1940.

20 літ Европа була сповита мрякою непевности, невдоволення, неспокою та вижидання змін. 20 літ змагались в Европі дві течії, з яких одна — та, що конвульсійно намагалася зберегти ненарушний післяверсайський стан — щораз більше заломлювалася і вкінці програла і друга — та, що хотіла створити новий лад — щораз більше наступала і перемагала. 20 літ вживали публіцисти літературної метафори на характеристику політичної ситуації: »Европа сидить на бочці пороху«. 20 літ молотили дипльомати забріхані фрази про мир та одночасно заповнювали арсенали новою зброєю. Аж 1-го вересня 1939 року загуділи над Европою громи, що розрідили наелектризовану атмосферу. Вилетіла у воздух бочка пороху та перехитнула коміть головою версайський лад. Замовкли дипльомати і забрали голос полководці та вояки. Замість говорених слів і писаних нот почав світ слухати гуку розривних бомб та тріскоту скорострілів. Струснулись підвалини Европи та першим ділом похоронили під своїм румовищем — Польщу.

Від 1795 року по 1918 рік леліяли польські патріоти мрію про відродження своєї політичної самостійности. Коли ж усміхнулася їм доля — забажали вже не тільки власної волі, але й чужої неволі. І вганяючись за міражем великодержавницької потуги, злегковажили собі все те, що творить справжню міць і силу держави: виховання нації у здоровій політичній думці, свідомість власних можливостей та чужих сил, пошану не тільки до себе самого, але й інших народів, без яких не можна жити у великій спільноті міжнаціональних інтересів. Розбудувавши всі назверхні познаки великої держави — забули політики та духові провідники польського народу, що вивіски й однострої, бюрократичний апарат, військо і поліція, власна валюта і власний дипльоматичний корпус, ба навіть ціла низка міжнародніх договорів — що все це ще не становить сили держави та не свідчить про її тривкість. Збудована на насильстві версайського договору та на кривді підбитих народів — з насильства і кривди старалася Польща черпати свою силу, всі хиби і провини свого правління та вбогість своєї політичної думки покриваючи поверховним блеском парад, облудною фразою та побрязкуванням зброї. 20 літ тривала та небезпечна іграшка з вогнем, яку всі бачили та якої небезпеку всі розуміли — крім самих поляків. І коли саме за ту їхню самозакоханість, безкритицизм, за те їхнє

засліплення інші народи предсказували їм їхню загибіль — вони, польські патріоти, обурювались до краю, пятнуючи всі пересторогти, як ворожий і злобний наклеп. Обурювалися поляки на німців і в своїй самопевності нічого не робили, щоб із безупинних імпровізацій вийти на шлях плянової політики устроєвої, внутрішньої, закордонної, меншиневої, пресової, виховної. І так довго побрязкували зброєю, так довго тривали у свому націоналістичному та державницькому максималізмі, у своїй безкомпромісовості, непримирності, у свому завзятті втримувати все те, що дістали завдяки версайській системі та чого втримати не мали ні сили ні змоги, аж поки 1-го вересня 1939 року згинули самогубною смертю.

Від 1340-го року перебувала Східня Галичина під польським пануванням. Спершу у самостійній Польщі, потім в австро-угорській монархії, в якої імені правили в Галичині поляки, як самовладні володарі. Великий український зрив до волі у 1918 році здавили поляки у морі крови, вживши для цього всіх можливих засобів: і збройної сили сформованої у Франції з виразним застереженням, що вона може бути вжита тільки для боротьби з іншим противником, і підступних переговорів і фальшивих обіцянок і брехливих звітів. Потім зломили всі свої приречення і повели режім »на знищене Русі« — стосуючи старі, анахронічні рецепти з минулих століть. Український нарід боровся леґальними і нелеґальними засобами. Зазнавши програної на всіх фронтах — кидався як риба об лід, шукаючи спасення у різних політичних концепціях. Але політичне теоретизування не перешкодило українцям творити щораз нові культурно - господарські цінности, піднімаючи нарід на щораз вищий щабель свідомости своєї вартости та своїх політичних цілей. 20 літ тривала ця вперта боротьба за екзистенцію, за рідну землю, за мову, за душу, аж поки у вересні 1939 року — не стало Польщі...

Рік тому були ми свідками історичного видовища, величного у своїй похмурій траґедії: як валилась одна держава та як її упадок тягнув за собою і чергові події, що разом належали до проявів великого европейського землетрусу. Ще не скінчили трусились підвалини Европи. Ще не скінчився великий змаг за нове обличчя Европи. Ще тільки в загальних обрисах видніє те нове його будуче обличчя. Було вже досі за той перший рік війни чимало несподіванок і напевне буде їх ще немало, поки війна скінчиться. Теперішня війна є невмолимим вальцем, який втолочує в землю все те, що було, щоб дати місце чомусь зовсім іншому. З отих несподіванок та зпід отого вальця повстане нова ера і для нас. Для величезної більшости українських земель прийшла соборність. Для західніх окраїн — приязна нам німецька влада. І ми пережили різні несподіванки, хоч упадку Польщі сподівалися та його передсказували. Будуччини передсказувати не можемо, але знаємо одно: воріття до старого вже нема!

Німецькі владики моляться за перемогу

Ганновер, 29. 8. У Фульді, стародавньому осідку німецьких владик, покінчився великий зїзд німецького епископату. Наради зїзду були присвячені всесторонній дискусії над церковно-правними і душпастирськими справами. Всі владики, що брали участь у зїзді, висловили однодушно погляд, що німецький нарід з чистою совістю вхопив за зброю та що переможна оборона Німеччини перед нападом жидівських і демократичних держав зобовязує Церкву до вдячности, бо тільки таким чином можна було вдержати віру серед більшости німецького народу та продовжувати душпастирську опіку над вірними. Як повідомляють з церковних кол, епископи рішили у звязку з близькою остаточною перемогою німецьких військ видати пастирський лист, в якому в торжественній формі від німецьких католиків і їх церковних провідників зложать заяву солідарности з німецьким народом і Адольфом Гітлером.

Віденські переговори почалися

Відень, 30. 8. Мадярський премієр міністрів гр. Телекі, мадярський міністр закордонних справ ґраф Чакі, та румунський міністр закорд. справ Манолеску прибули 29. 8. зі своїми співробітниками до Відня. Німецький міністр закордонних справ фон Рібентроп привитав гостей на двірці разом з намісником, ґавляйтером Бальдуром фон Ширах і представниками партії, військової та цивільної влади. Передполуднем відбулися наради закордонних міністрів держав осі, фон Рібентропа і ґрафа Чіяна з мадярськими міністрами, пополудні з румунським міністром закордонних справ, підчас яких представники обох заціклавлених держав зясували своє становище. Переговори відбуваються в замку Бельведері.

Італійські підводні судна на Атлянтику

Міляно, 30. 8. Воєнний кореспондент »Стампи« підкреслює, що не зважаючи на чуйність англійської фльоти — італійським підводним суднам вже багато разів вдавалося переплисти через ґібральтарський просмик на Атлянтійський Океан. Вже нераз сторпедували вони ворожі торговельні кораблі, що потвердили комунікати начальної команди італійської армії. Леґенду про »ненарушність« Ґібральтару розвіяно внаслідок частих італійських бомбардувань. Багато англійських батерій в Ґібральтарі примушено до мовчанки. В день і в ночі робітники і вояки копають в Ґібральтарі глибокий канал, що має замінити цей скалистий півостров на остров і зробити його ще більші недоступні з еспанського боку.

—о—

ПРИЄДНУЙТЕ НОВИХ ПЕРЕДПЛАТНИКІВ

Хочуть надалі використовувати Церкву

В наших руках відпис жалоби варшавських російських батюшок до німецької влади на те, що українці хочуть мати власну українську Церкву й поборюють їхні русифікаційні заходи. »Льоґіка« цієї жалоби, »доказовий матеріял« і »християнськість« авторів жалоби такої вартости, що можна бути спокійним, як німецька влада оцінить їх. Зате їхня агресивність і перекручування фактів у жалобі такі неймовірні, що обійти мовчанкою цей »історичний« документ неможливо. То ж »хай відають потомки православних«, хто й як хотів би надалі використовувати Церкву для духового гноблення й денаціоналізації українського народу.

Прохання московських батюшок починається таким »високим стилем«: „Православна християнська релігія... була... тим могутнім джерелом, з якого вірні завсіди черпали сили для... своєї національної відрубности"

Так. Православна Церква вчить, що в ній не повинно бути »елліна, ні юдея«, себто: ні національних гнобителів ні гноблених, ні денаціоналізаторів ні денаціоналізованих, ні упривілейованих ні упосліджених. Але московська Церква ніколи такою Церквою не була, ніколи такими не були й не є російські православні християни. Як би московські батюшки, що підписали згадане прохання до німецької влади, та їхні попередники — світські й духовні — були правдивими християнами, то сказали б: „Українці! ви, згідно з наукою апост. Павла, рівноправні в Церкві й повинні мати в ній все рідне, як маємо ми." Але росіяни давно розминулися з наукою Христа і святих апостолів, і щоб винародовити українців та тримати їх у своїй неволі, пішли на всі смертні гріхи: на перекручування письма Святого, брехню, симонію, тортури.

Сам царгородський патріярх Григорій проголосив це на ввесь світ у свому »Томосі« (грамоті) 13. листопада 1924 р. такими словами: **„Перше відділення від нашого Престолу київської Митрополії та Православних Митрополій Литви і Польщі, що залежали від неї, а також приєднання їх до святої московської Церкви відбулося зовсім не за приписами канонічних правил."** Відбулося шляхом симонії — з одного боку й насильства — з другого.

Московське церковне україножерство, роджене в найбільших гріхах нарушення Святого Письма, насильства, брехні і симонії, в тих самих гріхах діє до сьогоднішнього дня. Тим самим духом гріховности дихає і »жалоба« варшавських батюшок від першого до останнього слова. „Хто має вуха нехай слухає".

Ці батюшки пишуть: „Православну Церкву відріжняє (характеризує — прим. автора)... її наднаціональний характер між іншим у зберіганні всіма словянськими народами т. зв. церковно-словянської мови богослужби". І цей фактор, на їх думку, був „міцним, тривким і глибоким фундаментом для щасливого розвитку інших ділянок народнього життя — національної і державної."

В наведених реченнях неправда на неправді. А саме: »У згаданій жалобі до німецької влади читаємо: „Нині ми бачимо, що на території Ґенерального Губернаторства шовіністично наставлена (!) національна українська інтеліґенція вирішила використати православну Церкву у вузько-національних цілях. (!) Вона робить це шляхом: 1) ослаблення (!) православної Церкви, орґанізування (?) правлячого єпископа й вводять в ділянку церковної управи особи, які не належать до Церкви (?), чужі для неї і мало церковні (!), 2) викривлювання традицій Церкви, випираючи або викривлюючи церковно-словянську мову, зміняючи звичаї, довільно поводячись з канонами, допускаючи у стінах храмів спів нерелігійних гимнів і т. ін. і взагалі 3) шляхом перетворення Церкви у знаряддя й слугу національних прямувань та національної роботи (!).

Трафаретний колишній »донос« батюшок із »Союза русскіх людей« до губернатора чи жандармської управи. Хапай сепаратистів - українців та спасай Расєю... на Холмщині! Далі »донос« варшавських батюшок наводить такі »конкретні« факти: українці намагаються розбити Церкву »на національні церкви«. „Навіть у Варшаві... домагаються виділити їм церкви для виключного користання українців", і врешті — православні українці приминюються до введення унії, бо „православная Холмщина... обезброена".

З огляду на таку — мовляв — »неправославну діяльність« православних українців, московські батюшки просять німецьку владу: „Зберігти в православній Церкві повну свободу канонічно-законній (московській — прим. автора) єрархії, представником якої є архиеп. Серафим, який може рахувати на... повну підтримку і духовенства (очевидно цих московських батюшок — прим. автора) і... православної суспільности (московської — прим. автора); приймати інформації про потреби православної Церкви лише від »компетентних церковних кол« (московських — прим. автора) і ні в якому разі „не приймати їх від осіб (українців — прим. автора), які діють без відома і згоди канонічної церковної влади" (росіян). Ось таке-то „збереження (в московській Церкві — прим. автора) національної відрубности" віруючих!

З каламутної повені слів нечуваного »доносу« московських батюшок зовсім ясно виступають їхні відвічні намагання: 1) не допустити до відродження на наших землях української незалежної православної Церкви, 2) перешкодити розмосковленню Церкви і 3) захопити владу в Церкві в свої руки та відсунути від неї українців, щоб продовжувати денаціоналізаційну роботу серед українських мас.

І все це прикрите облудними вигуками про добро Церкви, накликами на канони без подання, на які саме, крокодилячими слізми над викривлюванням чи усуванням церковно-славянської мови, традицій, звичаїв і т. д. На щастя, не було ще на світі такого фальшивого »доносу«, який не розбивався би об дійсну правду, об історичні документи чи непідроблені факти щоденного життя. Щоб ясніше виступила тут неправда цього огидного московського »доносу«, насвітлимо її бодай в головних точках.

Твердження, що відновлення національної української Церкви на українській території Ґен. Ґубернаторства і за Вислою буцімто суперечить ідеї православної Церкви, помилкове, а видуманий русскими батюшками »наднаціональний« характер її просто еретичний. **Українська національна Церква істнувала на цих теренах від самого охрещення України до 1686 р., коли то її росіяни поневолили. А до 1415 р. не було ще й самої російської Церкви: Московія була під рукою київських митрополитів. Від 1415 р. московська Церква аж до 1684 була дочкою української Церкви. Лише ствердивши всі ці факти царгородський патріярх дав у 1924 р. згоду на автокефалію православної Церкви в Польщі, саме як української Церкви.**

Українці не одні на світі хотіли і хочуть мати окрему національну Церкву: **всі православні Церкви на землі істнують як Церкви національні:** грецька, румунська, сербська, болгарська, грузинська, російська (московська), українська (її автокефалія відновлена в 1919 р.). Отже »протести« «русскіх» батюшок проти відродження української Церкви це замах мотикою на сонце.

Така сама вартість і їхнього протесту проти домагання українців Варшави, Ліцманштадту (Лодзі) та інших міст виділити їм окремі національні церкви. Ці домагання освячені традицією. Церкву на вул. Подвальній в Варшаві збудували грецькі купці за королівських часів, щоб мати її, як свою національну церкву з грецькою богослужбовою мовою.

Щодо богослужбової мови, то в жалобі варшавських батюшок бачимо неуцтво й перекручування фактів. **Святе Письмо не лише дозволяє, але й наказує, щоб люди молилися Богові своєю рідною, зрозумілою мовою.** Про це каже й факт, що апостолам дано дар говорити різними мовами (в день Сошестія Св. Духа), один з листів ап. Павла, постанова III. Вселенського Собору і книга Естер (1.22), в якій сказано: „Щоб кожен чоловік... говорив мовою свого народу" і ін. І так є: **греки, румуни, грузини та інші моляться в церквах своєю рідною мовою.**

Славянська мова, яку дали славянам св. брати Кирило й Методій, ніколи не була богослужбовою мовою всіх Церков, а лише деяких і саме — славянських. **Більше: цієї старої славянської мови сьогодні ніде на світі нема: всі славянські народи її знаціоналізували, себто вживають зі своєю рідною вимовою** (українці — з українською вимовою), **а** подекуди й значно поперероблялн її.

Сьогоднішня церковно-славянська мова, якої вживають росіяни в церкві, це не стара славянська мова, а вузько російський новотвір, українцям зовсім чужий. Славний російський фільольоґ Ф. Фортунатов про цей російсько-славянський воляпік каже: **„С теченіем времени старославянській язик обратился у нас (в Росії, — прим. автора) в тот искусственный искаженый язык, который употребляется теперь в Богослуженіи и называется церковно-словянским языком".** Українці хочуть цей церковний воляпік викинути зі своєї церкви (і викидають вже його) а московські батюшки хочуть знову ввести його, ошукуючи людей, що це стара славянська мова.

Таким самим обдурюванням людей є й те, що буцім-то українська вимова — це вимова уніятська, а введення її в Богослужбу — це заведення унії. **Славянський богослужбовий текст православні українці вимовляли по українськи від найстарших часів.** Російський уряд силоміць змусив українську православну Церкву покинути свою рідну українську вимову і перейняти російсько-славянську. — Але як лише вибухла революція 1917 р., українці зараз же почали вертатися до старої української вимови. На Волині і Холмщині вони вернулися до неї в 1916 р. (під німецько-австрійською владою). **Сьогодні Холмщина ввела українську вимову в усіх церквах, згідно зі своєю тисячилітньою традицією.** Що українська вимова уніятська — це очевидно брехня, бо **з українською вимовою славянською тексту моляться православні українці Буковини і Басарабії і ніхто не каже, що вони уніяти.**

Українці в своїй православній Церкві вертаються до своїх чисто українських традицій і звичаїв, викидаючи з церкви все московське. Усунуть згодом також московське малярство, різьбарство, мельодії і т. д. Русскіе батюшки, бачучи, що православні українці добре беруться за розмосковлення своєї Церкви, хапаються за брудні наклепи і доноси. Але це їм не поможе.

Одним із цих наклепів є обвинувачення, що українці співають у церкві свій гимн »Боже Великий«. Яке фарисейство. Це ж гимн не світський, а релігійний, це молитва, благання Бога охороняти Україну. Наївні люди! Думають, що як українці про це не будуть молити Бога, то Він дозволить Москві зїсти Україну. Їх коле в очі, що українці моляться про оборону своєї країни. А про те, що в їх церквах і хатах молилися й моляться навіть про успішне підбивання і грабування сусідів, про це вони і не згадують. А молилися ж вони, щоб Господь „покорив під ноги його (царя) всякого ворога й супостата". (Україну та інші народи). А молитва »Спаси, Господи« та інші! Це ж офензивні займаницькі гасла!

Україножерство стало психічною хоробою московських батюшок та їхніх земляків — інтеліґентів: засліплює і запаморочує їх, і вони не бачать й не відчувають, яку ганебну роботу роблять і як легко показують її чужим людям. Коли вони називають шовіністами українців, які лише обороняють свою Церкву і свій нарід, то якже вони повинні назвати самих себе, які хочуть загарбати чужу святиню, вбити душу українського народу? Вони, у свому запамороченні, не можуть освідомити собі того, що своїми »доносами« обманюють, вводять у блуд тих, кому їх висилають. Вони навіть не освідомлюють собі того, що всі бачуть, що їхні сльози над православною Церквою — це крокодилячі сльози, і що викликає їх не думка про добро Церкви, а жаль, що вони не зможуть зїсти в ній українців.

В. Островський.

—o—

Польські еміґранти боронитимуть Єгипту

Рим, 29. 8. З Льондону повідомляють, що на доповнення анґлійських військ в Єгипіт вишлють туди рештки польських еміґрантів навколо Африки. Один анґлійський часопис пише, що начальний вожд анґлійських військ на Близькому Сході, — ґен. Вевел, підчас свого побуту в Льондоні устійнив у розмові з п. Сікорським, що польські еміґранти »боротимуться разом з Анґлією на всіх фронтах«. Досі поляки вважали, що вони »не ведуть війни з Італією«. »Виповідження війни» п. Сікорським Італії нагадує таке ж виповідження неґуса...«

—o—

За зречення кольоній — Чехословаччина

(Від нашого кореспондента)

Берлін, в кінці серпня.

В двох перших статтях*), присвячених обговоренні замітної політичної студії полковника б. чеського генерального штабу Моравеця та актуальним заввагам, що насуваються на тлі тієї студії, зясували ми дивні переплітання інтересів і протиденств у англьо-французькій політиці в Европі, протягом останніх двацятьох років; згадали про заломання Англією плянів створити могутню словянську західню велико-державу, та закінчили висновком, що всі програні французької політики в повоєнній добі були по суті конюнктурними виграними Англії. Сьогодні підемо за нашою темою далі, послуговуючись дальшим текстом чеського автора, як і іншими актуальними німецькими публікаціями, що мають з нею суттєвий звязок. Вся англійська політика в Европі змагала завжди не допускати до надто сильного розросту Франції та Німеччини. Та Німеччина під проводом свого Фірера вмашерувала сильним кроком на европейську арену і внедовзі стала надавати подіям, рішучий, сильно позначений її життєвий постулятами тон. Наростання сили Німеччини змушувало Чехословаччину сильніше звязатися з Францією, яку вони залюбки зраджували для залицянь з »демократичною« Англією. Але сила Німеччини мала і вплив на орєнтацію Франції, протекторки Чехословаччини. Франція була примушена шукати контакту з... Англією. І тут саме ключ до тієї »тайни«, над якою багато людей ломить собі голову, чому, мовляв, „Англія спокійно дивилася на те, що діялося в Німеччині, дозволивши їй стати сильнішою від Вебикої Британії". Отож — політика Франції в Середущій та Східній Европі не була для Англії надто приємна і вона покористувалась нагодою для того, щоб домагатися відповідної рекомпенсати. Стало ясно, що Англія захоче від Франції за допомогу над Реном якоїсь заплати. Чеські політики, щойно після того, як пережили свою власну трагедію, зрозуміли, що тою жертвою Франції для Англії була французька середньоевропейська колонія — Чехословаччина.

Прихід Чемберлена до влади заскочив чеських політиків. Чемберлен при владі — означало — протиросійські тенденції, які тоді були провідним гаслом німецької політики. Закордонна чеська політика перестала від тоді послуговуватися льогікою. Політики в Празі потішали себе тим, мовляв, Чемберлен це ще не Англія, що британська опінія — просякнута фанатичним »демократизмом« тож не допустить до упадку останнього бастіону демократії в Европі. Забули Чехи — пише полк. Моравец — що західна демократія вже від довшого часу не має сили, потрібної до того, щоб ділати з політичною свідомістю державних конечностей. Означає вона на заході також вже лише індивідуальну чесноту, а там де її спеціяльно видвигають і підкреслюють буває вона навіть дуже комічна. Захід робить собі просто »демократію« таку якої вимагає актуальне політичне положення, коли треба мобілізувати опінію мас, для якоїсь замаскованої сваволі. В замерклих часах Середнєвіччя з такою самою повагою говорили про »волю Божу«. Чехословаччина зачинала кричати ратунку і то тим більше, чим сильніше віз англійської політики, на якому вона сиділа, зачав скручувати в бік Берліна. Британці не звертали уваги на чехословацькі алярми. Відомо ж, що кожний британець ставить інтереси власної держави вище від демократії. Якщо колись такий славний політик, як побожний кардинал Рішеліє, не завагався порозуміватися з німецькими протестантами і поганськими турками проти католицьких, як і він сам, Габсбурґів, чому ж тоді Англія мала соромитися співпраці з італійським фашизмом та німецьким націонал-соціялізмом, коли б навіть через це Чехословаччину мало взяти лихо? На свій спільний марш з Совітами Чехословаччина не могла числити, бо ж в кишені Англії був її власноручний підпис під зобовязанням просити помочі в Совітів, лише за попередньою згодою в Льондоні. Положення було більше ніж трагічне.

Ніхто ще так драматично, а водночас спокійно і холодно та тверезо не насвітлив недавньої драми Чехословаччини, що про неї, під враженням маси нових фактів, давно всі забули, а яка чейже була подекуди етапним джерелом сучасних подій.

У 1938 році політика Европи переживала багато криз і міжнародніх напружень. А проте одна Чехословаччина не встояла і впала на пісок дипльоматично-політичного тодішнього турніру. Світ був здивований і схвильований, чейже ця маленька державка під Карпатами мала в ньому опінію найздоровішого економічно державного організму, та політично найкраще адміністрованої території. Чеські політики до останніх місяців вірили в довге, а може й вічне існування їхньої держави. Забули лише, що їхня закордонна політика втратила давно вже самостійність на користь Англії. Коли лише вона зачала причатися на британському возі, Чемберлен посадив біля неї візника льорда Ренсімена, що держав її міцно за руки, а проти чого ніхто з чехів не протестував. В половині травня 1938 року, леді Астор влаштувала в Льондоні вечір для американських журналістів, в якій взяв участь також Чемберлен і по щирості сказав речення, яке за кілька днів появилося в щоденнику »Ню Йорк Таймс«: »Містер Чемберлен — телеграфували з Льондону — тої думки, що німецькі терени Чехословаччина мусітиме віддати Німеччині«. Це речення викликало гнів у Празі, яка вже від травня нічого не знала про думку Льондону в її найпекучішій справі, а яка все надіялася на англійську »прилюдну опінію«. Моравець сильно обвинувачує Бенеша, »людину з жіночою хитрістю та діточим серцем, що безрадійно блукала по кімнатах королівської палати«....

Ніхто — каже автор — не побоявся за силу духа чеського народу. Страх облетів вину всьому верству інтелігенції, пережертої жидівськими впливами, відчуженої від народньої маси. Чеський вояк — пише полк. Моравец — не співав пісень, йдучи на фронт, будувати оборонну кордонну лінію; він мовчав, але мав завзяття боротьби. Наказ віддачі без бою стрефи чеських фортифікацій Німеччині, прибив чеських вояків гірше, ніж це могла зробити найсильніша зброя, якої йому самому — річ ясна — не бракувало. Бенеш потішав себе »зрадою французів«, коли на ділі державу його продали англійці з надією, що Німеччина на деякий час забуде справу кольоній. »Ми не думали, що захід так морально розложений« — сказав Бенеш по нарадах у Мінхені; в це лише доказ, як слабо він був зорієнтований у цьому европейському заході. Вже Тукидид звертав увагу своїм громадянам, що сили міста не творят мура, лише мужі. Чеському народові не стало мужів, хоч були наймодерніші літаки. Чеські політики не вивели індивідуальних сил зі здорової маси свого тверезого народу.

Англія не має звичаю піддержувати для ідеольогії. Продала Чехословаччину за ілюзію спокою в кольоніях, тепер — силою обставин — хо-

*) Гл. »Краківські Вісті« ч. 79.

Проф. д-р М. КОРДУБА

Київ і Реґенсбурґ

(Сторінка з давніх взаємин України з Німеччиною)

В „Житію св. Маріяна, ігумена реґенсбурґського"*) находимо ось яке оповідання. За володіння цісаря Генриха IV прибув до Німеччини шкот - чернець св. Маріян з двома товаришами. Після короткого побуту в місті Бамберзі вони оселилися в Реґенсбурзі, де незабаром прославилися ученими працями з богословської ділянки. Вслід за ними стали прибувати до Реґенсбурґа й інші їхні земляки. Коли їх зібралося більше число, виєднали від папи Калікста II. дозвіл на заснування свого окремого монастиря. За згодою цісаря Генрика V. купили кусень землі за міським муром і при помочі заможніших реґенсбурських міщан приступили до будови монастиря під покровом св. Якова і Ґертруди. Але до викінчення будівлі забракло гроша. Тоді один з черців, на імя Маврикій, що відзначався небуденною підприємчивістю, вибрався в подорож до руського короля, маючи за товариша лише одного послушника. Переборовши всі труднощі далекої і тяжкої дороги, дібрався вкінці до Києва. Тут король і знатні бояри прийняли його ласкаво та обдарували дорогими футрами вартости біля сотні марок. Маврикій заладував футра на вози і в товаристві купців вернувся до Реґенсбурґа. За гроші добуті з продажі футер шкоти викінчили мур будинку та покрили його дахом.

Це оповідання кидає дуже цікаве світло на тодішні німецько-українські взаємини. Постараємося його докладніше пояснити. Перш за все зазначимо, що Реґенсбурґ з давньої римської кольонії Ратісбони став вже за перших німецьких володарів важним торговельним осередком. Його значіння особливо зросло у другій половині XI. та в XII. ст. внаслідок тісних політичних звязків Німеччини з Італією та проведення добрих доріг через альпейські переходи. В цей час Реґенсбурґ був найбільшим містом Німеччини. Тут поселилося чимало чужинців і повстав окремий жидівський квартал. Крім торговлі з північно-італійськими містами реґенсбурґські міщани вдержували взаємини з надрейнськими областями аж по побережє Північного моря; вироби їхніх пряділень мали попит у цілій Франції. Шкотами називали в середніх віках ірляндських черців, що поселювалися на европейськім континенті, головно в Німеччині і Франції. З їхнього круга походили місіонарі (Колюмба, Ґаль, Емеран), що в VII і VIII ст. навернули німецькі племена на віру Христову; пізніше займалися головно богословськими студіями та визначалися строгим аскетичним життям. Будова шкотського манастиря в Реґенсбурзі і подорож Маврикія до Києва припадають на рр. 1119—1125, бо тоді папа Калікст II. засідав на римськім престолі та Генрих V. був німецьким цісарем. Значить, „руським королем", котрий так гостинно і щедро прийняв чужинця - черця, був Володимир Мономах, що в рр. 1113—1125 володів у Києві. Його сестра, Євпраксія, була жінкою німецького цісаря Генриха IV., але цей подружий звязок розірвався по кількох літах.

Відкіля Маврикієві прийшла думка шукати аж на Україні засобів на докінчення монастирського дому? Таких далеких, тяжких і витратних подорожей звичайно не підіймають так-собі навмання! Очевидно, порада вийшла з цих кругів реґенсбурського міщанства, які шкотам помагали при будові та яким відомі були багатства Києва та щедрість українських князів і боярства на богоугодні цілі. На існування звязків між Реґенсбурґом і Києвом вказує згадка в оповіданні, що Маврикій вертався з Києва вже не сам один, але в товаристві купців. Чи це були реґенсбурґці, що поладнали свої оруди в Києві, чи кияни, що везли товар до Реґенсбурґа — на жаль не сказано.

Автім, українське купецтво було в землях над горішнім Дунаєм вже здавна відоме. Щасливим припадком до наших часів переховалися рафельштетські**) митні постанови з 906 р., ухвалені з доручення короля Людвика Дитяти на зібранню старшин у приявні Арібона, маркграфа Східньої Мархії. Метою цих постанов була охорона інтересів місцевої торговлі супроти торговців з інших частин Німеччини та особливо чужинецьких. Тут дозволено „словянським купцям, що приїзджають з Руси або з Чехії" торгувати в придунайських землях за оплатою тільки назначеного мита. З товарів, які ці купці привозили, згадано віск, коні і рабів. Інтересно, що на рабині встановлено таке саме мито як на жеребців (4 денари за штуку), на рабів таке як на кобили (1 денар).

*) Vita S. Mariani, abbatis Ratisbonensis.

**) Raffelstetten, над Дунаєм на схід від Лінцу.

...е грати ролю Мекки поневолених народів. Серед еміґрантських кругів у Льондоні — коли ми вже при цій темі — діються часами цікаві речі. Ось »Франкфуртер Цайтунґ« в 431 числі повідомляла: »Англійська парляментарна палата без голосування прийняла закон, що нормує відносини між урядом Вел. Британії та різними створеними на островi »чужинецькими леґіонами«. Ці леґіони — а є їх разом уже шість, а саме: французький, польський, бельгійський, голяндський, норвежський і чеський — названо »заприязненими арміями«, і вони підлягають владі англійського Головного Командування в його характері Головн. Команди засоюзнених збройних сил. Ці леґіони мають своїх старшин, дисциплінарні закони та прапори. В дискусії поставлено один запит в справі польського союзника. Сталося так, що заяву Залеського, польського міністра закордонних справ, що Польща не веде війни з Італією, потрактували неприхильно, натомість заяву, що Польща веде війну зі Совітами уважали за перешкоду для англійських заходів зєднати собі Совіти. Запитаний в справі тієї афери заступник міністра відповів, що міністр не має наміру висловлюватися про відносини одного з союзників до третьої держави«.

Цікавий епізод з англійської сучасної політики. Англія, що торгувала дотепер народами у власних інтересах, тепер хоче їх використати для свого діла. Вона їм обіцяє чудові перспективи. Що варті тепер ці перспективи, коли вигляди самої Англії обмежуються до потреби концентрації всіх імперіяльних сил на власній обороні.

КТВ.

З голосів преси.

Чи Франція голодуватиме?

Спеціяльний кореспондент »Кракавер Цайтунґ«, Бруно Пфертнер, описує в числі з 27. 8. харчеві відносини у Франції, які проймають французів острахом, що у Франції буде голод. Ця кореспонденція така цікава, жива формою та поважна змістом, що передаємо її у витягах.

„В одному з тих позавчорашніх, накопичених та вузьких містечок, які стрічається скрізь у Франції, перервали ми на годину нашу подорож. Ми сіли на веранді більш-менше пристойного своїм зверхнім виглядом та обіцюючого добрий харч ресторану. Війна не заторкнула цього містечка. У сяйві сонця дихало воно спокоєм, як колись, та післяобідньою сонливістю, яка кепсько підходила до патетичного жесту памятника, що по всезнайківськи займав середину ринку. Будь-що-будь, це була добра нагода до короткого відпочинку і ми рішили використати її.

Господар сам услуговував нам. Він виглядав на цікавого та балакучого, з рожевими щоками та округлим животиком, на якому з трудом опинались старі штани. Він уважав видно за свій обовязок докидати між стравами, що їх приносив нам малий, чорнявий хлопчина, кілька слів. Таким робом він пояснив нам, що його підприємство втішалося колись славою доброї кухні, яка своїми запахами здалека заманювала гостей. Але це вже було колись. Гостей тепер нема а скласти добрий обід — це річ майже неможлива. Уряд розпорядив, щоб подавати тільки одну страву, рибу або мясо, крім того нема масла, оливи, інколи й картофель, не кажучи вже про все інше. Потім, коли він — запевняючи про свій жаль — подавав каву — останню, яку (як казав) мав ще, чорну, без молока і без цукру, висловлювався ще яскравіше. »Чи Франція мусить голодувати?« — поставив просто турботливе питання. Ми засміялись та поклепали його по округлім животику. А проте виявилось, що його запит не має характеру журби за власний добробут. Втікачі проходили крізь місто і він нераз мусів їм помагати. Крім того він говорив з довкільними селянами головно з півночі та сходу. Вони журилися, що цьогорічні жнива частинно змарнувались, та що ніхто не знає, що буде. Він багато думав над цим, та говорив зовсім розумно. Він розумів наслідки війни: худобу прогнали, або вона зґинула, поля залишені облогом, нема робучих сил, нема кому збірати й ховати земні плоди, запаси зїджені, довіз зза морей замкнений »нашими союзниками«, все воно давало понурий образ.

Ми його розуміли. Він не був перший, який ставив те питання. І ми мусіли признати, що це питання, при всій байдужності, з якою ми ставились до нашого розмовця (ми дали йому недвозначно зрозуміти що Франція сама винувата у своєму нещасті, та що вона не має чого сподіватися, щоб Німеччина витягнула її з нього) — викликувало наше живе заціквлення: бо тут річ не йшла про те, чи голодуватиме Франція, тільки чи голодуватиме Европа, якщо англійцям удалось би так заблькувати довіз до Европи, щоб її сільське господарство це діймаво відчуло б.

Завдання запевнити на найближчу зиму харчі займає однакового всю увагу французького уряду у Віші, що й німецької військової адміністрації. Відомо, на чому спіраються англійські надії: Европа є краєм, який імпортує. Коли відпав би довіз, вона мусіла б відчути це дуже прикро, ба навіть просто голодувати і то ще цієї зими, яка прийде після літа, коли воєнне спустошення та приморозки, що були весною, склалися на лише середньо добрі жнива. Чи здійсниться цей рахунок? Очевидно — ні! Імпортоване збіжжя, хоч вже численне, проте всетаки не переступало 3/4 всього запотребування. Надвишки абіжеві південного сходу, які йшли раніш до Англії, покриють тепер цю ріжницю. Очевидно, треба перевести раціоналізацію харчів, та використати кожну можливість збору земних плодів.

Саме ці завдання надзвичайно трудні, коли річ іде про околиці, по яких перемандрувала жахлива війна. Це найважча проблема Франції, особливо тієї II частини, яка стоїть під німецькою адміністрацією, та де війна дала себе найбільше в знаки. Що торкається сільсько-господарського стану, то те, що знайшли там найкращі німецькі фахівці цієї справи — було мало втішне. Збір буряків пішов майже зовсім намарне, картопляні поля знаходились у препоганому стані, людиповтікали (з північних околиць Франції вимандрувало яких 8 міліонів людей!), доми пустіють, машини пішли на барикади, худоба розбіглася, коні пішли до вій...

Про українських купців у Середущій Европі находимо ще згадку у жидівського письменника з північної Африки, Ібрагіма ібн Якуба, який в літі 965 р. відбув подорож до Чехії та Німеччини і склав про неї звідомлення в арабській мові. Він підкреслює велике значення Праги як осередка торгівлі зі Східньою Европою, зазначуючи, що туди приїзджають з Кракова „Русь та Словяни" і торгують рабами, циною і футрами. Виріжненням „Руси" від „Словян" Ібрагім котів мабуть зазначити, що частина купців походила з Руси, тобто Київської держави; висказ „з Кракова" вказує напрям, з котрого приїздили до Праги.

Ці звістки свідчать, що вже в X. ст. істнував сухопутний торговельний шлях з України в Німеччину. Він виходив з Киева як продовження відомого східнього шляху, що звязував наддніпрянську столицю з побережям Каспійського моря, йшов через Володимир Вол., Сандомир, Краків, Моравські ворота до Праги, а відсіля переходами Чеського Ліса над горішній Дунай. Був заразом головним воєнним шляхом, яким польські війська ходили на Україну, а українські на Польщу; пізніше спрямовували туди також монголи свої походи на Польщу. Здогад деяких учених, що цей шлях перетинав Галицьку землю та через Перемишль провадив повз західньо-карпатське підгіря, є хибний, бо по західнім боці Сяну, від Карпат аж по вила між Сяном та Вислою, простягалася тоді широка смуга пралісів, що була перешкодою для лучби; щойно в XIV. ст. стали корчувати та заселювати ці праліси. Київ був вузловою точкою цього шляху, що звязувала европейську торговлю на один бік з азійською, на другий зі скандинавсько-чорноморською. Краків через довший час мав лише значіння переходної стації. Ще в XII. ст. польський літописець Анонім Ґаль писав, що Польща ізза свойого положення на убічню, відома лише тим чужинцям, котрі їздять торгувати на Русь. Прага була для приїзжих зі Сходу першим головним пристановищем. Вона здобула собі сумну славу найважнішого на цілу Середущу Европу торговища рабами. Ця торговля находилася здебільша в руках т. зв. „раданітів", жидівських купців, що походили з ісламських країв. Ібрагім ібн Якуб був мабуть також таким „раданітом". Проти діяльности раданітів у Празі довго і завзято боровся тамошній єпископ-аскет св. Войтіх та, не могучи нічого вдіяти, вкінці на знак протесту покинув свою єпископську столицю.

Подорож у чужі, далекі краї була в тих часах не лише важким, але й небезпечним підприємством. Оповідання про Маврикія підкреслює як незвичайну річ, що він відважився вибратися в дорогу до Киева, маючи за товариша лише одного послушника. Але вертаючи з цінним товаром, вже їхав разом з купцями. Очевидно, це була зорґанізована виправа більшого гурту торговців під охороною збройної дружини, щоби збройно відперти всяку напасть по дорозі. Що така обережність не була зайва, показує звістка, яку подає російський компілятор Татіщев у невідомім нам тепер джерелі, про грабіжницький напад у Польщі 1129 р. на українських купців, що верталися з Моравії. Знову в 1142 р. німецький цісар Конрад III. жалувався перед своїм свояком, византійським цісарем Іваном Комненом, що його людей пограбовано та повбивано на Руси, і просив, щоби Комнен своїм впливом вшинав відповідну надолугу. Прадоподібно ходило тут про купців, а обставина, що Конрад писав свою жалобу з Реґенсбурґа, насоває гадку, що це були реґенсбурські міщани. Всі ці припадкові звістки (про подорож Маврикія, грабіж українських купців в Польщі і німецьких в Руси) походять з близького до себе часу, з другої четвертини XII. ст. і доказують, що звязки між Німеччиною та Україною були доволі часті.

Оповідання про Маврикія подає ще одну цікаву вказівку. Володимир Мономах і київські бояри дають ірляндському черцеві щедру жертву на католицький монастир в німецькім місті. Цей факт пророчисто свідчить про духа національної та віроісповідної терпимости серед українців в XII. ст. Антаґонізм між латинською і грецькою вірою був вислідом суперництва між Римом та Царгородом за верховну владу в церкві. Грецька церковна єрархія старалася роздути на Руси ворожнечу та ненависть до латинян, але українська суспільність не піддавалася цим настроям, вважаючи цю боротьбу чужою для себе справою. Київський князь та його бояри, складаючи жертву на будову реґенсбурського манастиря, вважали, що роблять богоугодне діло. І це не був одинокий випадок. Кількадесять літ пізніше князь Роман Мстиславич, перший володар Галицько-Волинської держави, жертвував монастиреві бенедиктинів під покровом св. Петра в Ерфурті 30 гривен срібла і таким чином став його ктитором.

—о—

ська, не було бензини, ані електричного струму ані нафти — нічого..."

Тут автор описуе, скільки праці і зусилля вклала німецька військова адміністрація в те, щоб у той хаос завести трохи ладу, та щоб передусім перевести жнива. Скрізь здовж шляху, яким їхав автор, видно було, що збіжжя з піль було зібране, хоч тут і там сторчали ще порозбивані танки й поперевертані панцирні авта. Німеччина давала засоби льокомоції, доставляла хліборобського знаряддя, дала до пільних робіт десятки тисяч полонених. Поруч із німецькими покликами — скрізь видніли поклики французьких орґанів влади, щоб людність підпорядкувувалась приказам та сама помагала у збірному зусиллі — перевести жнива. Вони й перейшли на добрих 80%, перекреслюючи надії анґлійців, які писали, що жнив у Франції цього року взагалі не буде. Очевидно, що тут і там видно чималі браки, які дадуть себе відчувати й на будуче. Це торкаеться передусім справи раціоналізації харчів. Нема для цього відповідного апарату та й саме французьке населення не розуміе потреби цього. Воно все ще мае »демократичні навички«, серед яких не вміщаеться зрозуміння потреби, щоб хтось згори обмежував людям їхні харчеві пайки. І розмовець автора статті, той французький шинкар, вправді признавав вартість німецьких зусиль, а проте дивився широкими очима, коли вказували йому на прикрі наслідки непляновоі харчевої господарки, яка рахуеться з індивідуальними бажаннями споживачів, а не з господарською конечністю загалу. Це загальні французькі настрої: французи бачать, що минуле збанкротувало, бояться будучини, недовірливо споглядають у сторону Віші, та тужать за тим, щоб усе таки старими методами відбудувати ввесь свій світ — з учора та з позавчора.

——o——

Найважніші публичні бібліотеки в Німеччині

У статті п. н. »Високі школи в Німеччині«*) познайомили ми наших Читачів зі сіткою високих шкіл теперішньої Німеччини. В доповненні до попередніх інформацій, подаемо вістки про найважніші публичні бібліотеки теперішньої Німеччини, а саме про державні, краеві, міські університетські, технічні та різні фахові, спеціяльні бібліотеки.

I. ДЕРЖАВНІ, КРАЄВІ І МІСЬКІ БІБЛІОТЕКИ

Подаемо тільки 23 найважніші з них, що начислювали найменше 50.000 томів. Наперед подаемо місцевість, відтак назву бібліотеки, рік оснування, а при кінці число томів. Вичислюемо починаючи від бібліотек найбільших у книжки, переходячи поступенно до чимраз менших.

Берлін, Пруська Державна Бібліотека, рік оснування 1659, число томів 2,762.000; — **Мінхен**, Баварська Державна Бібліотека, р. осн. 1558, ч. т. 2,026.000; — **Ляйпціґ**, Німецька Бібліотека, р. осн. 1912, ч. т. 1,346.000; — **Відень**, Національна Бібліотека, р. осн. 1526, ч. т. 1,313.000; — **Дрезден**, Саська Краева Бібліотека, р. осн. 1556, ч. т. 765.900; — **Дармштадт**, Геська Краева Бібліотека, р. осн. 1560, ч. т. 713.400; — **Штутґарт**, Віртемберська Краева Бібліотека, р. осн. 1765, ч. т. 625.700; — **Ваймар**, Краева Бібліотека, р. осн. 1690, ч. т. 443.800; — **Вольденбіттель**, Бібліотека кн. Августа, р. осн. 1560, ч. т. 400.000; — **Касель**, Краева Бібліотека, р. осн. 1580, ч. т. 370.000; — **Карльсруге**, Баденська Краева Бібліотека, р. осн. 1500, ч. т. 349.000; — **Дортмунт**, Краева і Міська Бібліотека, р. осн. 1907, ч. т. 288.000; — **Ґрац**, Стирійська Краева Бібліотека, р. осн. 1660, ч. т. 258.600; — **Вісбаден**, Насавська Краева Бібліотека, р. осн. 1813, ч. т. 250.000; — **Касель**, Міська Бібліотека, р. осн. —, ч. т. 223.400; — **Ганновер**, Провінційна Бібліотека, р. осн. 1650, ч. т. 220.9000; — **Дісельдорф**, Краева і Міська Бібліотека, р. осн. 1770, ч. т. 200.000; — **Шпейер**, Пфальцька Краева Бібліотека, р. осн. 1921, ч. т. 194.000; — **Десав**, Ангальтська Краева Бібліотека, р. осн. 1878, ч. т. 155.000; — **Лінц**, Публична Бібліотека, р. осн. 1774, ч. т. 80.000; — **Фульда**, Краева Бібліотека, р. осн. 1776, ч. т. 77.000; — **Кіль**, Краева Бібліотека Шлезвіґу і Гольштайну, р. осн. 1872, ч. т. 57.914.

Всі ці державні, краеві і міські бібліотеки мають загальний характер, обіймають книжки з різних ділянок знання. Багато з них обіймають твори, що відносяться до історії, ґеоґрафії, культури, господарки і т. п. даного краю чи міста. Всі вони мають багаті відділи стародруків і рукописів. Найбагатша в стародруки й рукописи Національна Бібліотека у Відні (9.000 стародруків, 35.000 рукописів, 94.000 папірусів). Друга по ній, це Пруська Державна Бібліотека в Берліні (понад 6.000 стародруків, 68.000 рукописів і папірусів), третя, це Державна Бібліотека в Мінхені з 15.000 стародруками і 48.000 рукописами.

Що впадае в очі при перегляді спису цих бібліотек, це те, що багато з них основано розмірно дуже давно, багато з них істнуе вже кількасот літ. Найстарша бібліотека, основана в 1500 р., себто 440 років тому, це Баденська Краева Бібліотека у Карльсруге. На загал в XVI. столітті основано 8 бібліотек, в XVII. ст. — 4, в XVIII. ст. — 4, в XIX. ст. — 3, в XX. ст. — 3. Наймолодша Бібліотека в Шпейер основана в 1921 р. Найбагатша в книжки з цих бібліотек — це Пруська Державна Бібліотека в Берліні, яка мае майже три міліони (2,762.000) книжок, а найменше книжок з цих усіх бібліотек, бо тільки 57.914, мае Краева Бібліотека Шлезвіґу і Гольштайну в Кіль.

II. УНІВЕРСИТЕТСЬКІ БІБЛІОТЕКИ

Всіх університетських бібліотек, себто бібліотек основаних при університетах, е в теперішній Німеччині 24. Наперед подаемо місцевість, відтак рік оснування, а при кінці число титулів. Список зачинаемо від бібліотек найбагатших у книжки, переходячи поступнево до чимраз менших.

Відень, р. осн. 1775, ч. т. 1,225.864; — **Ляйпціґ**, р. осн. 1543, ч. т. 1,200.000; — **Берлін**, р. осн. 1831, ч. т. 1,000.000; — **Ґеттінґен**, р. осн. 1735, ч. т. 884.000; Ерслянген, р. осн. 1743, ч. т. 816.000; — **Бреслява**, р. осн. 1815, ч. т. 736.400; — **Гайдельберґ**, р. осн. 1390, ч. т. 736.000; **Гіссен**, р. осн. 1612, ч. т. 728.000; — **Мінстер**, р. осн. 1586, ч. т. 725.000; — **Кельн**, р. осн. 1824, ч. т. 720.000; — **Марбурґ**, р. осн. 1527, ч. т. 718.000; — **Єна**, р. осн. 1512, ч. т 700.000; — **Гамбурґ**, р. осн. 1480, ч. т. 660.800, — **Кеніґсберґ**, р. осн. 1515, ч. т. 650.200; — **Бонн**, р. осн. 1818, ч. т. 628.600; **Франкфурт н. М.**, р. осн. 1529, ч. т. 620.000; **Тібінґен**, р. осн. 1477, ч. т. 570.400; — **Галле**, р. осн. 1694, ч. т. 478.000; — **Фрабурґ**, р. осн. 1457, ч. т. 467.000; — **Кіль**, р. осн. 1665, ч. т. 464.700; — **Вірцбурґ**, р. осн. 1620, ч. т. 413.000; — **Росток**, р. осн. 1603, ч. т. 399.400.

Всі ці університетські бібліотеки мають, як і всі університетські бібліотеки на світі, загальний характер, обіймають книжки з різних ділянок знання. Деякі з них мають гарні відділи цінних стародруків і рукописів, напр. бібліотека в Бонн, Геттінген, Гайдельбергу, Ляйпціґу, Мінхені, Мінстері, Тібінген та інші.

Щодо часу основання, то вони на загал ще старші ніж державні, краеві і міські бібліотеки. Одна з них основана ще при кінці XIV. століття, 4 в XV. ст., 7 в XVI. ст., 5 в XVII. ст., 3 в XVIII. ст., 4 в XIX. ст. Найстарша, це бібліотека в Гайдельберзі, осн. 1390 р., наймолодша бібліотека в Берліні, осн. 1831 р. На загал дата основання цих бібліотек тільки в кількох випадках годиться з датою основання даного університету напр. в Ерлянген, Марбузі, Бонн, Тібінген, Галле, Фрайбургу, Кіль. В більшости випадків бібліотеки основано швидше, або пізніше, по основанні даного університету. Зате деякі знову бібліотеки, основані швидше ніж даний університет, розуміеться чисто якимись установами чи приватними людьми і щойно пізніше по основанні даного університету, влучено їх до цих університетів. Щодо числа книжок, то всі вони дуже поважні числом. Вправді нема між ними ніодної, яка б мала таке поважне число книжок, як деякі з державних, краевих чи міських бібліотек (понад 2 міліони книжок), але теж нема між ними таких »малих«, як між державними, краевими і міськими, які б мали тільки 300.000, 200.000, 100.000 чи навіть 50.000 книжок. Найбільша з них, а саме бібліотека у Відні мае 1,225.864 книжок, найменша бібліотека в Ґрайсвальді 399.400 книжок.

III. ТЕХНІЧНІ БІБЛІОТЕКИ

При кожній високій технічній школі (Аахен, Берлін, Бравншвайґ, Бреслява, Данціґ, Дармштат, Дрезден, Ґрац, Ганновер, Карльруге, Мінхен, Штутґард, Відень) е технічна бібліотека. До технічних бібліотек слід теж зачислити Бібліотеку Державного Патентового Уряду в Берліні, яка мае 360.000 томів, Бібліотеку Союзу Німецьких Інжинірів в Берліні, яка мае 35.000 т. і Бібліотеку Німецького Музею в Мінхені 190.000 т.

IV. РІЗНІ ФАХОВІ СПЕЦІЯЛЬНІ БІБЛІОТЕКИ

1. **Ґеоґрафічні бібліотеки:** Бібліотека товариства для землезнання в Берліні, 100.000 томів, 2.000 мап.

2. **Історичні бібліотеки:** Бібліотека Державного Архіву Потсдам 65.000 т. — Бібліотека Германського Національного Музею, Нірберґ, 350.000 т.— Бібліотека Світової Війни, Штутґардт 85.000 т.

3. **Педагогічні бібліотеки:** Ганса Шема (давніше Каменського) Бібліотека, Ляйпціґ, 365.000 т. — Німецька Учительська Бібліотека, Берлін, 174.200 т.

4. **Природописні бібліотеки:** Бібліотека Зенкенберга, Франкфурт н. М., 300.000 т. — Бібліотека Цісарсько - Леопольдинсько - Каролінської Німецької Академії Природознавців, Галле, 150.000 т. — Бібліотека Пруського Краевого Ґеольоґічного Заведення, Берлін, 123.000, т. 24.000 мап.

5. **Медична бібліотека:** Лікарська бібліотека (Військова Академія), Берлін, 2,220.000 т.

6. **Орієнталістична бібліотека:** Бібліотека Орієнтального Товариства, Галле, 42.000 т.

7. **Книгознавчі бібліотеки:** Музей книжки й письма, Ляпціґ, 56.000 т. — Бібліотека Біржевого Союзу Німецьких Книготорговців, Ляйпціґ, 60.000 т.

8. **Мистецькі бібліотеки:** Державна Мистецька Бібліотека, Берлін, 76.000 т., 450.000 образів і рисунків, — Державна Бібліотека Мистецького Промислу. Дрезден, 31.000 т., 193.300 образів і рисунків.

9. **Правничі бібліотеки:** Бібліотека Міністерства Справедливости, Берлін, 200.000 т. — Бібліотека Державного Суду, Ляйпціґ, 286.000 т.

10. **Політичні бібліотеки:** Бібліотека Райхстаґу, Берлін, 329.500 т. — Міська Бібліотека, Дрезден, 255.000 т.

11. **Господарські і статистичні бібліотеки:** Бібліотеки Високих Торговельних шкіл в Берліні, Кеніґсберґу, Лянціґу, Нірнберзі і Відні. — Бібліотека Державного і Пруського Міністерства Господарства, Берлін, 200.000 т. — Бібліотека Гамбурського Архіву Світової Господарки, Гамбурґ, 78.000 т. — Бібліотека Інституту для Світової Господарки, Кіль, 275.000 т. — Бібліотека Державного Статистичного Уряду, Берлін, 215.000 т.

12. **Хліборобські бібліотеки:** Бібліотеки Високих Хліборобських Шкіл в Гогенгаймі, Відні, Тешині.

13. **Музичні бібліотеки**, творили складову частину різних бібліотек. Найважніші: Відділ Музики Пруської Державної Бібліотеки, в Берліні, 369.000 томів, 32.000 рукописів, 44.000 автографів і т. ін. — Музична Бібліотека Петерса, Ляйпціґ, 27.000 т.

14. **Військові бібліотеки:** Бібліотека Німецької Армії, Берлін, 385.000 т., 200.000 мап і рисунків і бібліотеки військових шкіл.

15. **Урядничі бібліотеки:** бібліотеки різних міністерств і урядів.

*

Щоб мати краще поняття, які великі е всі згадані німецькі бібліотеки, пригадуемо, що Бібліотека Наукового Т-ва ім. Шевченка у Львові мала біля 140.000 томів, а університетська бібліотека у Львові понад 200.000 томів.

І. Ч.

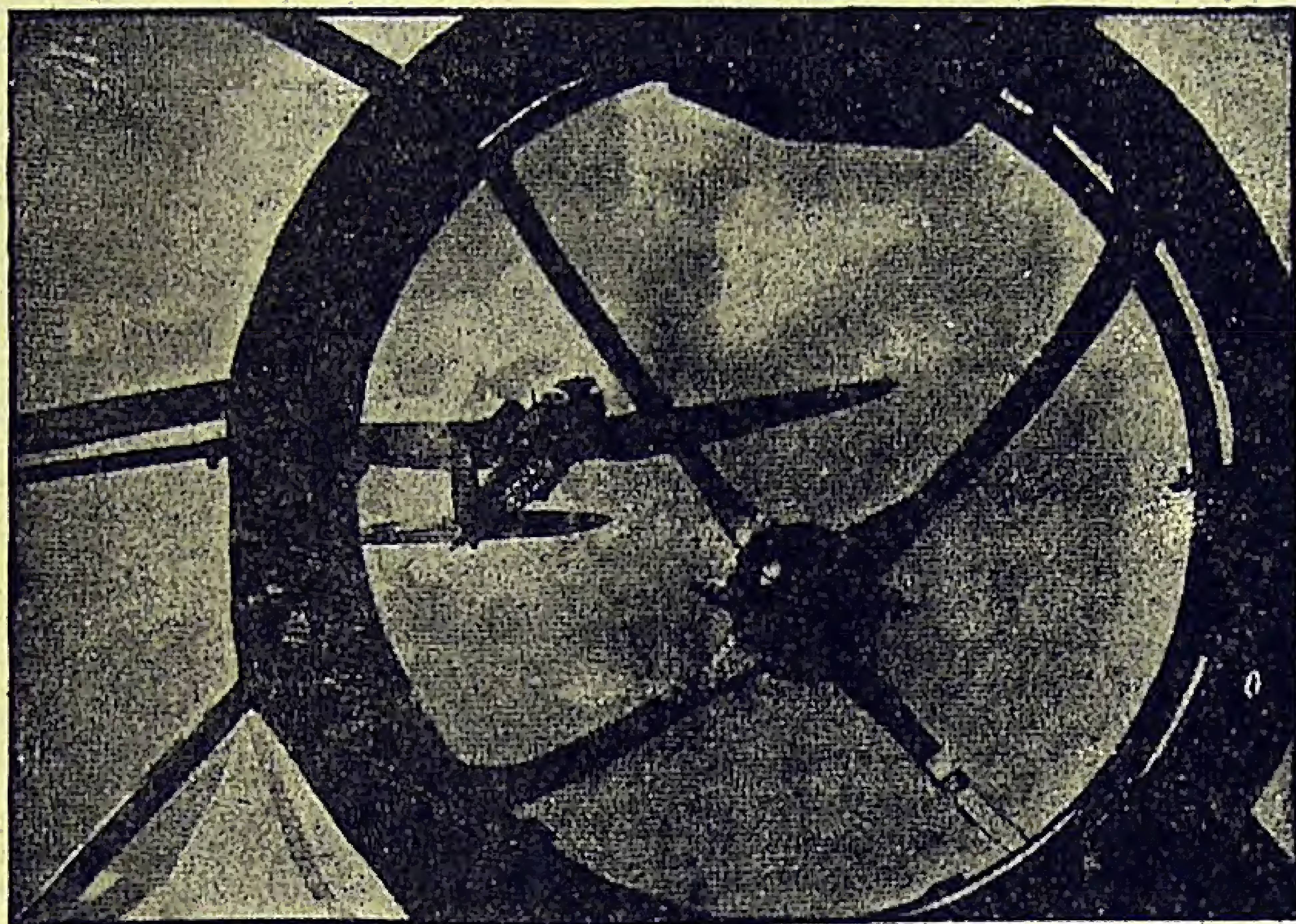
*) Гл. »Краківські Вісті« ч. 79.

Від перемоги до перемоги!

Один рік війни

Коли оце число нашого часопису опиниться в руках наших Читачів, німецька армія закінчуватиме підсумки з одного року своїх збройних змагань.

Німецький бомбовик над Каналом Ля Манш в дорозі на Англію.

Гордо гляне вона — а разом з нею й цілий німецький нарід — в минулий, перший рік війни й сміливо зголосить свойому Вождеві:

Ми виправдали покладені в нас надії. Ми відповіли цьому великому завданню. Ми виконали наказ!

Один рік війни...

Минає рік від 1. вересня 1939. р., як з усіх летовищ знялися перші боеві ескадри німецької повітряної фльоти й полинули на схід, як перші моторизовані лави німецької піхоти хлинули через кордон та безстримно йшли вперед, безпощадно змітаючи все, що ставало їм на шляху.

Бравурним ударом, подивугідною швидкістю рухів, ненадійністю появи та легендарною відвагою командного складу й вояцтва — німецька армія сіе жах у рядах ворожого війська, та вже в перших днях боротьби робить з цього міліонового, озброеного противника не військо, а в безладді відступаючі й тікаючі юрби, що без керування, без звязку й пляну, лишають побоевище, кидають зброю та жиють тільки одним бажанням: відірватись від натиску німецьких аванґардів, спасти свое існування перед жахливим діланням німецької повітряної та моторизованої зброї. Спротиви, що їх стрічає німецька армія ще тут і там — це відокремлені, заздалегідь засуджені на невдачу й кривавий окуп, геройські, але з точки стратегічного бачення зайві й безцільні чини. Що перейдуть до історії як клясичні зразки того, чого не повинна робити армія.

Черчіль — Нерон XX. сотліття.

Перед роком

Минає рік, як на західніх кордонах б. Польщі впали перші стріли, що дали почин до незнаного дотепер в історії воєн німецького походу 18-ох днів. Не всі українці мали змогу слідкувати тоді — у вересні 1939 року — за ходом цих незвичайно цікавих, повчаючих боевих дій німецько-польської війни. Більшість українського населення мусіла користуватись польським комунікатами, а лише нечисленні одиниці могли довідатись, що діється, з німецьких радіевих звідомлень.

Та було в нас і таких чимало, що й не знали загалом, що й де твориться, бо сиділи по вязницях та концентраційних таборах, або скривались перед оком польської поліції. Думаемо, що не зайво буде тепер по році, пригадати ці всі події незвичайно цікаві, переломові й вагітні в наслідки.

Дня 30-го серпня 1939 у пополудневих годинах проголошено в Польщі загальну мобілізацію — 1-го вересня мав бути першим мобілізаційним днем. Та в дійсності став він уже першим днем війни, бо на польські провокації останніх днів серпня (пригадуемо напади на німецьку і данціґську територію, випадок з радіовисильнею в Ґляйвіц ітд.), відповіла німецька збройна сила, згідно з наказом свого Фірера, негайним виступом. В дні 1-го вересня перед 6-ою год. ранком впали перші німецькі стріли, перші літаки перелетіли польську границю, перші німецькі відділи вдерлися на т. зв. коридор, на Горішній Шлеськ, та у Східній Прусії перейшли кордон.

Перший комунікат начальної команди німецької армії з дня 1-го вересня дуже короткий і ляконічний, подає, що німецькі війська перейшли границю, а летунські ескадри вилетіли для знищення військових обектів у Польщі. Та вже друге звідомлення, ще з цього самого дня, подає цілий ряд конкретних інформацій. З нього довідуемося, що німецькі війська вже в тому першому дні війни не лише перейшли німецькі кордони, але увійшли в глибину польської території. Полуднева армія осягнула лінію Новий Торг — Суха, перейшла ріку Ользу коло Тешена, а відділи, що діяли на Гор. Шлеську, дійшли під Катовиці і на півночі до Ченстохови. Дальше вгорі, в околиці Бромберґа, почалося замикання польських дивізій у поморськім коридорі і безпосереднє загрожування Варшаві німецькою армією від сторони Сх. Прусії.

Та найбільше ревеляційними та попросту розторощуючими для польської збройної сили були осяги німецького летунства в дні 1-го вересня. В тому дні збомбардовано всі важніші військові обекти в центрах і більших містах Польщі. І так були збомбардовані важні військові обекти не лише в Познані, Кракові, Катовицях, Лодзі і Томашові, але й у Львові, Берестю Литовськім і Тересполі. Мешканців Кракова збудили зі сну німецькі бомбовики вже коло год. 6-ої рано, а мешканці Львова ще не вспіли опритомніти від вісток про вибух війни, та про збомбардування військових обектів в цілому ряді міст в західній Польщі, як вже в год. 10.30 стались очевидцями ніким нестримуваного налету німецьких ескадр на летунський майдан у Скнилові коло Львова, на головний зал. двірець та фабричку запасових частин літаків у Львові. Це сталось так несподівано, що появу німецьких ескадр над містом польське населення витало як своїх. Ще цікавіше, що після збомбардування військових обектів польська команда проголосила телефонічно та голосниками, що це були вправи польського летунства... Ясно, що безкритичне польське населення давало тому віру так довго, — поки не побачило валки ранених на вулицях міста.

Вже цей перший день німецько-польської війни мав для дальшого ходу воєнних дій рішальне значіння. Вже в тому дні позначилися такі преважні моменти, а саме: що німецька армія з місця захопила ініціятиву, що немае ніяких можливостей для польської офензивної акції, та що німецька повітряна фльота опанувала простори над цілою Польщею і польське летунство загалом не е для неї ніяким противником. Виявилося також у тому дні, що Польща навіть не вспіе перевести загальної мобілізації, тому, що важливішими комунікаційними артеріями заволоділо вже німецьке летунство з повітря.

М.

коли її завданням не є самовинищування.

Вісімнадцять днів воєнного походу — і східній фронт перестав існувати. Німецька армія могла віддати всі свої засоби й звернути всю свою силу на західній фронт.

Провесна цього року — й світ знову здивувався черговим подвигом німецької армії. Ненадійна й швидка та успішна операція в Данії й Норвеґії — це нові докази до детайлів продуманого й майстерно переведеного великого стратеґічного пляну.

Та те, що приніс травень і червень — притьмарило своєю величчю й досягненнями все, що досі знала історія воєн. Бравурні перемоги в Бельґії й Голяндії, капітуляція одної армії за другою, скинення в море цілого анґлійського експедиційного корпусу, нечувані досі маси полонених і військової добичі — це перший етап великої операції весни цього року. За ним приходить другий, що його успіхів таки мало хто надіявся. Це — проломання „Лінії Мажіно", це удар за ударом, що спадає на модерну й дуже боєву французьку армію, це, врешті, капітуляція французької армії. Капітуляція тієї армії, що на неї були покладені всі надії союзників, коли 3. вересня минулого року виповідали Німеччині війну з рішучою постановою й твердою вірою *виграти* цю війну. То ж капітуляція тієї саме армії — це **р і ш а л ь н а подія** в цьому першому році війни.

Один рік війни. Білянс? Польща, Данія, Норвеґія, Голяндія, Бельґія, Люксембурґ та майже ціла Франція — в руках переможної німецької армії. На европейському континенті перестали існувати всі армії, що стали проти молодої німецької армії. Перестали існувати армії, що на них спірала всі свої задуми й пляни Велика Британія.

Перший рік війни — це наче казковий шлях німецької армії від перемоги до перемоги.

А напередодні другого року війни — німецька армія стоїть перед своєю черговою й останньою та рішальною перемогою в цій війні.

Увертюра до тієї перемоги відбувається оце вже кільканадцять днів, безнастанним гудінням моторів німецьких боєвих летунських ескадр над головами заляканих мешканців анґлійських островів.

П. С-ий.

„Немає більше островів!"

Коли А. Гітлер проголосив цю сміливу тезу, що була делікатною перестерогою під адресою Анґлії — світ загалом, а анґлійська прилюдна опінія зокрема не дуже то призадумалися над глибоким змістом цих слів і не дуже то поважно потрактували цю перестрогу. Вважаючи її одною з „реторичних фраз", що розрахована більше на внутрішній ефект, ніж на сподівання, що друга сторона витягне з цього відповідні консеквенції та відповідно унормує своє ставлення до Німеччини.

„Немає більше островів!"?...

Цього ніяк не міг збагнути і повірити кожний анґлієць, що всі свої міркування про майбутнє своєї батьківщини, її непереможність, силу й велич, спірав на її минулому.

А її світле минуле було таке саме тому, що вона була **о с т р о в о м**. Що цей острів був завсіди забезпечений перед усякими несподіванками від европейського континенту, що він міг спокійно й безпардонно втручуватись у справи европейських держав і народів, робити з ними те, що йому було вигідне й корисне, вигравати одних проти других, ліквідувати тих, що станули, або в майбутньому можуть стати йому на шляху — а одночасно ніколи не дозволив порушити свою безпеку. Всю свою силу й відвагу та гордість спирав на тому, чого не мали в такому великому масштабі другі народи й держави — на **м о р с ь к і й ф л ь о т і**. Вона була ґаранткою його спокою, вона ніколи не допускала до його берегів чужої інвазії. Історія „гордого Альбіону" мала чим пишатися. Мала чим виховувати своїх земляків.

Прийшла світова війна — й поява німецьких „Цепелінів" над бульварами Льондону трохи збентежила холоднокровних синів метрополії світової імперії. І навіть довший час хвилювала їх. Але по „геройській перемозі" у світовій війні, зокрема по підписанні Німеччиною відомих військових клявзуль версайського диктату — вони вспокоїлися. І забули ці неприємні хвилини. А забувши про них — знову йшли давнім шляхом нарушування взаємин між окремими народами й державами континенту. Не було кому схаменути політичних спекулянтів Великої Британії, бо їхні земляки мало цікавилися тим, що робить їхній політичний провід. А, коли й цікавилися, то завсіди вірили в те, що він має в архіві здавна випробувані рецепти на всякі заплутані ситуації й загрозливі для Анґлії проблеми й моменти. То ж, коли їх буде треба — він заординує саме таку рецепту, що в минулому виявилася найбільш відповідна. І не надто коштовна. Земляки були вдоволені одним: їх ніхто не торкає, вони спокійно ведуть свої інтереси й тоді, коли молодь усіх держав і народів европейського континенту на подвірях касарень і площах вправ проходить гостру муштру, щоб бути готовою зі зброєю в руках боронити інтересів своєї батьківщини — анґлійський громадянин спокійно ходив собі вулицями й тільки час до часу затримувався перед розмальованими афішами, що приманливими словами й малюнками кликали всіх, що не мають що робити, вступати в ряди „королівської армії". Затримався, прочитав — і всміхнувшись йшов дальше. Навіщо — мовляв — мені цього клопоту, коли за мою батьківщину завсіди буде кому воювати й без нас.

Бо так воно й насправді завсіди було. Такого бажали собі анґлійські політики й тоді, коли готовили оцю чергову змову проти Німеччини. Таке і вдалося їм зробити з деякими народами, що ґірко покутують тепер за промахи їхніх політичних керманичів.

„Немає більше островів!"...

На счудування світу, зокрема на ґірке розчарування анґлійського громадянина, виявилося, що теза А. Гітлера не була пустою фразою, а поважною перестрогою й загрозою, що за нею скривалася глибока правда, що ця правда була сперта на реальних основах.

Те, що переживають громадяни анґлійських островів від 3. вересня минулого року, зокрема те жахливе пекло, що твориться там оце вже продовж двох тижнів, нічим не різниться від того, що переживали громадяни цих континентальних держав осінню в минулому році й на провесні та весною цього року, що їх анґлійські політики впрягли в свій розхитаний віз політичних авантюр. І всіми проявами заповідає, що скінчиться так, як скінчилося і в цих державах.

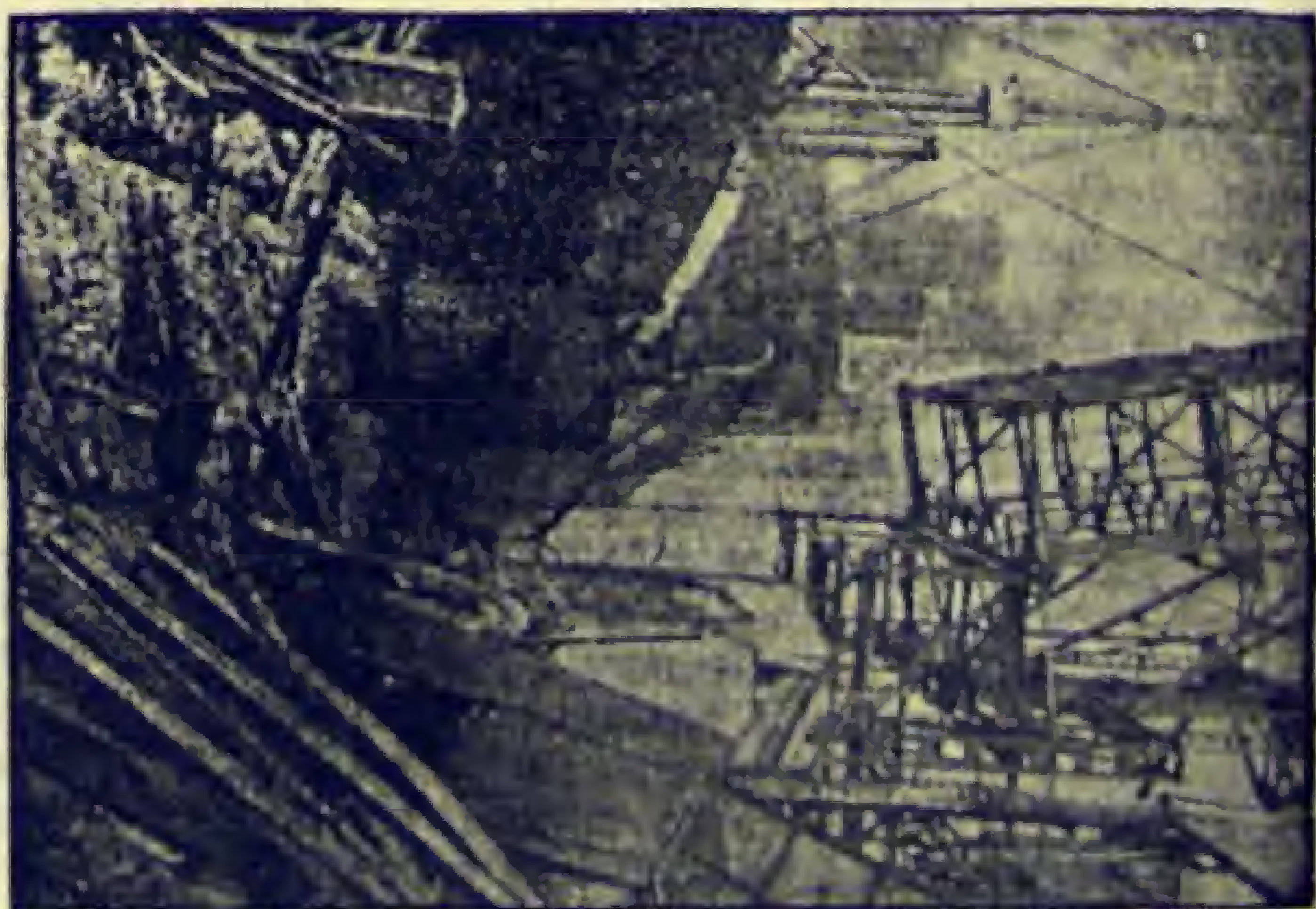
Анґлійський громадянин збагнув, що таки насправді *немає більше островів.*

І тримаючи кріса в недосвідних і невишколених руках з жахом і тремтінням дивиться в хмари:

Чи не надлітають ті, що не знають більше ніяких островів. П. С.

Вгорі: докладне перевірювання літака перед відлетом до боєвих завдань.
Удолі: Боєвий літак в леті понад море.

Анґлійська пристань після збомбардування німецькими літаками.

З українського життя

БІЛЬШЕ УВАГИ ПРИ УЛАДЖУВАННІ ІМПРЕЗ

Як з одного боку треба радіти, що наша еміґрація на чужині поруч усяких труднощів не занедбує й культурно-освітньої праці, уладжуючи від часу до часу різні імпрези, свята, вечорі пісні й танцю, тощо, — то з другого боку не можна без уваги глядіти на якість тих імпрез, зокрема таких, що на них бувають й чужинці. Бо такі саме невдатні імпрези не тільки, що не приносять ніякої слави нашому національному імені серед чужинців, а навпаки шкодять.

За приклад хочу подати останній »Вечір пісні й танцю«, що його уладив дня 17. VIII. ц. р. у салі Шуберта при Більовштрассе 104 у Берліні український хор під пров. Я. Цимбалістого. Хор виступив у складі біля 20 співаків, у народніх одягах, під назвою »хору українських козаків«. Сама поява хору на сцені зробила в першій хвилині приємне враження, та його спів не приніс бажаного ефекту.

Бо хор і голосово за мало видатний і співає не так, як цього вимагає жива та буйна своєю мельодикою українська народня пісня. Більшість репертуару, як »Ой пущу я кониченька«, »Курилася доріженька«, »Ой, що ж бо то та за ворон«, »Ой, війшла зоря«, »Гуляли« і врешті »Куперян« проспівано заповільно, розтягло і, що найважніше, — без темпераменту. Сидів біля мене німець і заєдно повторяв: »Кайн Блют, кайн Лебен«. А далі спитав здивовано: »Як українці, знані з темпераменту та розмаху, так без життя можуть співати«. (Згодом я довідався, що мій сусід абсольвент академії політичних наук і тимто дещо обізнаний навіть з нашою історією. Ослабило ефект концерту ще й те, що диригент — не відомо на що — попереґармонізував деякі пісні на невідповідний лад, чим позбавив їх перш усього живого і мельодійного голосоведення. А це для наших — головно наддніпрянських — пісень дуже важне й характеристичне. Мабуть ніхто не заперечить, що майстерно і в народньому стилю опрацьованих пісень — Леонтовича »Ой, зійшла зоря«, Лисенка »Ой, що ж бо то за ворон«, Гайворонського »Курилася доріженька« — переробляти на »церковний« лад, де мельодія тягне за собою мертві акорди, в ніякому разі не треба. Не треба поправляти Котковоі »Гандзі«, »Засяло сонце золоте« — цю одиноку пісню, що могла дещо поправити скучний настрій концерту також проспівано анемічно.

Техніка й зіспіваність у хорі без закиду та що з того, коли ця техніка — яка без сумніву не мало вимагала труду — обернена не на те, щоб надати пісні властивий характер, настрій, ритм і життя, а на погоню за якимись бездушними ефектами. Проте коли б диригент з більшою увагою інтерпретував пісні, вглиблювався в їх багатий зміст, та дозволив хорові більше »розспіватися«, то хор заспівав би й не зле. Бо коли можна було майже без заміту проспівати »Ой, нагнувся дуб високий« (симпатичний барітон соліст) і »Куріпочку«, то чому інших ні?

Справа репертуару також не маловажна. Коли співати перед чужинцями, то тільки бадьорі, живі та степові пісні, без огляду на те, що ліричні у нашій пісенній скарбниці бувають найкращі. Такі бо тепер час, що ритм, темпо, розмах дають ефект, а не сонливість. Також і наші козацькі одяги не дуже то позитивне враження роблять на чужинців. Хто зна, чи може і не краще було би в такому випадку виступати, як це буває на концертах, в европейських одягах.

Василь Осташевський.

КРИНИЧЧИНА.

»ОЙ, НЕ ХОДИ, ГРИЦЮ« — В МІСЬКОМУ ТЕАТРІ В КРИНИЦІ.

Плянова культурно-освітня праця на українських землях по цей бік Сяну, зокрема на західній Лемківщині, натрапляє не тільки на твердий ґрунт, але й на інші труднощі, як прим. відсутність підручників до вистав, партитур, нот на хори і т. п. Наші хори й аматорські гуртки ждуть з нетерпеливістю на твори нових композиторів і нових талановитих драматурґів, які дали б такі композиції й історичні песи, що своєю тематикою, змістом і духом відповідали б жорстокій мов вовчиця добі, нинішній дійсності.

А проте на Холмщині й Лемківщині проходять з великим успіхом концерти української народньої пісні і вистави побутових пес, що мають тільки культурно-історичне значіння. Направду несподівану сензацію викликала вистава загально-відомої драми Михайла Старицького »Ой, не ходи, Грицю«, що її відограв аматорський гурток при філії „Просвіти" у Криниці в понеділок, 19. серпня ц. р. в салі міського театру у Криниці. Вистава пройшла з повним матеріяльним і моральним успіхом. У головних ролях виступали б. політичні вязні з лічниці »Наш Дім«, які й підчас лікування не забувають про національну працю. Головна роля Марусі відтворена з належним відчуттям і темпераментом; а сольові партії були дійсно милі — тільки треба поправити дикцію, бо зашвидка вимова псувала нераз дуже емоційні враження. Дуже вміло секундувала Марусі у ролі Галини талановита аматорка із села Солотвин, яка почувається вже і на більшій сцені доволі свобідно: ще надати тільки голосові більше відтіні ніжности, а рухам легкости. Такасамо друга аматорка із Солотвин — віддала дуже добре ролю старої Степаниди. Роля Дарини — відограна добре, а Усті — знаменито так, що трикратні овації зовсім заслужені: зразу слідний акторський хист, а в тому найважніше — свобода рухів. Ворожка — псувала таємну, страхітливу сцену заклять... мужеським голосом.

Заголовна роля Гриця — найважніша й повинна вийти найкраще. А криницький Гриць своїми рухами й поставою відтворив дуже добрий тип козарлюги чи чумака, але не сільського аманта: до того треба більш ніжного голосу, а не такого глухого на сцені, який був тим разом. Хома — грою надзвичайний, побіч Дмитра найкращий з мужчин: дав незрівняну скалю почувань, пережиівань і голосу, демон — правдивий актор, тільки направду велику кривду зробив Хомі — характеризатор. Потап — добрий: в сцені з дівчатами треба ще більше ніжности, в емоційній сцені бійки з Грицем ще більше розмаху і швидкости рухів. Охрім — замало певний себе: треба вправляти більше свобідні рухи і вглибитись у ролю. — Дмитро — »чудесна дитина«. В гуртових сценах, як і слід, вибивався на перше місце: і свободою та ґрацією рухів і належним темпом гри, в яке вводив цілу сцену. До мистецьких треба зачислити зокрема сцену його імпровізованого хору, що викликала сальви щирого сміху в усіх приявних та заслужену бурхливу овацію для молодого талановитого актора, якому можна закинути тільки поспішну і невиразну дикцію.

Гуртові сцени — добрі. Декорації та ілюмінації — прегарні, зокрема в IV дії (в I. дії не освітлювали рефлектором якслід облич аматорів). Добра орхестра — достроювалась з мистецьким акомпаніяментом фортепяну і творила відповідний настрій.

Вистава в усьому підготована до подробиць незвичайно солідно включно з добре зложеною програмкою в німецькій мові для німців. Тільки характеризація залишила дещо до бажання: деякі типи були застарі, інші — замолоді (застарий і неприродньо горбатий — Хома, замолода Устя й Степанида).

Публики (селян, українських і німецьких літників) — надзвичайно багато, як у якесь велике національне свято (велика саля театру з бальконом і двома рядами льож) — битком набита.

Ми зумисне докладніше оцінили виставу на те, щоб після оцих найважніших поправок, можна було ставити »невміручого Гриця« ще раз і ще раз — і в театрі в Криниці і на сільських сценах. На цю виставу публика завсіде піде, бо стара й вічно молода песа подобалася всім, а Михайло Старицький відживає на наших західніх землях у повній величі народника-драматурґа високої школи батька Марка Кропивницького. Я був вже безліч разів »на Грицю«, але й тим разом з простодушнім замилуванням глядів на сцену, а один молодець — приятель щиро сказав: „Сьогодні переживаю зі своєю милою траґедію Гриця. Так наче б хто власне для нас обоїх ставив цю песу..."

Яр. Д.

ГРОМАДЯНСЬКА НАРАДА У КРИНИЦІ

Криниччина відчувала від осені м. р. відсутність інтенсивної і скоординованої праці. Був повітовий провідник, а позатим не було ніодного референта, полагоджувалось справи з дня на день, а не було плянової роботи, такої, про яку з оправданою заздрістю ми читали напр. у дописах з Ярослава в »Краківських Вістях«, »Наступі« і т. д. Тому й зайшла кріза провідництва. З днем 15. липня ц. р. відійшов повітовий провідник о. прал. В. Кузьма з Нового Санча, а на його місце прийшов д-р Богдан Гнатевич, директор Союзу Українських Кооператив у Криниці.

В неділю, 18. серпня ц. р., відбулася у Криниці в пансіоні »Фоґель« нарада громадянства з ініціятиви Повітового Комітету. Нараду відкрив голова Комітету д-р Б. Гнатевич, пояснюючи, що метою наради громадян є орґанізаційна праця Комітету на місцях. Комітет подасть напрямні і вислухає думок громадянства. Голова підкреслив своє бажання впорядкувати працю й наладнати співпрацю на місцях. Після цього нові референти Комітету подавали плян праці.

Орґанізаційний референт Федорів говорив про польську »реґіональну« політику, що витворила політичну несвідомість на Лемківщині. Референт подав орґанізаційну схему Українських Допомогових Комітетів та завдання поодиноких людей. Будуть устійнені делеґатури Комітету на волості чи райони (Криниця-село, Мушина, Лабова, Фльоринка і т. д.) і мужі довіря по селах. Фінансові справи реферував Марцюк Зиновій, про суспільну опіку Руденський (війт Мушини). Про освітні справи (читальні »Просвіти« і Качковського, самоосвітні гуртки, навчання історії і землезнання України) говорив орґанізатор філії »Просвіти«, Думик, підкреслюючи, що підчас обїздки повіту він переконався, що найбільший відгомін серед народніх мас знайшла нині націоналістична ідеольоґія, яку треба закріплювати книжками і прикладом — працею. Дальше О. Гошовський говорив про необхідність оснування Відділів Виховання Молоді в кожньому селі та обговорив програму Свята Молоді (День Українського Спортовця), що відбудеться у Криниці 8. вересня ц. р.

В дискусії забирали голос: директор школи в Ростоці Великій Василь Пасічник і селянин - кооператор Омелян Поливка, дир. Янцур із Фльоринки та інші. Промовці звертали увагу головно на те, щоб назначувати на делеґатів і мужів довіря чесних людей, яким не можна нічого закинути, а не людей сплямлених у національній честі, бо інакше праця Комітету не матиме успіху, а новий провід теж не матиме відгомону серед загалу.

Мале зацікавлення нарадою пояснюється саме поганим підбором людей та й тим, що багато людей праці на місцях не були повідомлені про нараду, в тому й кореспондент »Краківських Вістей« та УПС.

ФАХОВІ ШКОЛИ У КРИНИЦІ

Щоб дати українській молоді змогу доповнити шкільну науку, яку вона перервала через недавню війну, Український Центральний Комітет у Кракові в порозумінні з німецькою шкільною владою, при активній піддержці української кооперації, вводить у шкільному році 1940/41 на українських землях у Ген. Губернаторстві українські доповняльні школи.

Для молоді новосандецької округи будуть відкриті 3 школи у Криниці:

1) **1-річна господарсько-господинська школа** для хлопців і дівчат, які покінчили 6-ту клясу народньої школи;

2) **3-річна столярсько-різьбарська школа** для хлопців, які покінчили 6-ту клясу народньої школи;

3) **1-річна готелярсько-реставраційна школа** для хлопців і дівчат, які покінчили 4-ту клясу середньої школи.

Наука в цих школах обовязкова. Кожний на селі мусить бути кваліфікованим господарем чи господинею, в місті кваліфікованим ремісником чи купцем. — Школи вже затверджені німецькою владою. Наука в школах в основі платна, приблизно 15 до 25 зол. місячно. Бідні дістануть знижки. Вписуватись негайно в Комітеті у віллі »Італія« у Криниці щодня.

ЗБІРКА НА НІМЕЦЬКИЙ ЧЕРВОНИЙ ХРЕСТ І ПЕРЕПИС НАСЕЛЕННЯ

Український Допомоговий Комітет перевів уже дари для незаможних лемків-українців у товщах докінчує спис українського населення. При переписі населення цікаве було те, що тільки дехто казав себе записувати »русским« (москвофілом), але й ті сьогодні вже жалують того. Назагал усе населення повіту заявило себе українським.

ДАРИ ВІД БРАТІВ - УКРАЇНЦІВ З АМЕРИКИ ДЛЯ ЛЕМКІВ - УКРАЇНЦІВ

В останньому часі надійшли з Америки сердечні дари для бідних лемків-українців у товщах (солонина, спорошковане молоко) та одягах. Український Допомоговий Комітет розділив одержані дари на найбідніші громади не тільки новосандецького, але й новоторжського (Шляхтова, Явірку Біло- й Чорно-Вода). — Лемки вдячні братам-українцям, що за Океаном не забувають про рідний край.

Яр. Д.

—o—

Комунікат

У звязку з проханнями за інформаціями та інтервенціями у справах переселення, полонених та звільнення з робіт у Німеччині за якими звертаються петенти до Українського Центрального Комітету подаємо до відома ось-що:

1) Справа дозволу на вїзд до Ґенерал-Ґубернаторства для українських переселенців у Німеччині:

Щоб одержати дозвіл на вїзд до Ґенерал-Ґубернаторства слід предложити до пашпортового бюра (Пасштелле):

а) посвідку установи чи пак підприємства, в якому петент після приїзду мав би працювати, з тим, що платня, яку там діставби, була б вистарчальна на прожиток для нього та його рідні, або зобовязання якоїсь особи, що бере його вповні на своє удержання.

б) Посвідку від посадника міста (Штадтгавптмана), чи пак старости (Крайсгавптмана), що годиться приділити йому помешкання після його приїзду, та що не має проти його вїзду ніяких застережень (т. зн. Цуцуґсґенеміґунґ).

Щойно тоді пашпортове бюро (Пасштелле) розглядає прохання про виставлення йому дозволу на вїзд. Дуже часто жадають ще в Пасштелле посвідки команди табору, що годиться на його звільнення з табору, або посвідки поліції з місця його побуту, що не має застережень проти його виїзду з Німеччини.

Назагал дозвіл на вїзд до Ґенерал-Ґубернаторства дають нерадо. Дуже часто звертаються переселенці з проханням до УЦК, щоб вислати їм посвідку, що вони після приїзду дістануть заняття. Український Центральний Комітет не виставляє і не може виставляти від себе посвідок, що даний переселенець, який перебуває в Німеччині, дістане зайняття в одному з його Відділів, чи пак в якомусь іншому ряді, бо це було б незгідне з правдою. Тому не слід за такими посвідками до Комітету звертатися.

2) Справа полонених - українців, колишніх вояків польської армії.

Згідно з рішенням Начальної Команди Німецької Армії всі полонені вояки, б. польської армії мають бути звільнені з таборів полонених. Це звільнення частинно вже наступило, решта полонених буде звільнена в наближчому часі, бо це звільнення переводить поступенно. Одначе майже всі полонені залишилися в Німеччині тому, що їх усіх приділили, як цивільних робітників, або до праць у фабриках, або до рільних робіт. Тому зовсім непотрібним є старатися чи пак вносити прохання про звільнення полонених з таборів полонених тому, що вони згідно з рішенням Начальної Команди Армії, якщо ще не є, то напевно будуть звільнені з таборів полонених.

Якщо хто хоче старатися про звільнення їх з робіт, до яких вони будуть приділені, слід робити заходи так само, як це робиться у справі звільнення робітників, які виїхали з Ґубернаторства на роботи до Німеччини.

3) Справа звільнення робітників, які перебувають на праці в Німеччині.

У Німеччині міг бути з неї звільнений та вернутися назад до рідні, його рідня повинна внести відповідне прохання. Про звільнення можна старатися тільки тоді, якщо даний член родини, що є на праці у Німеччині, необхідно потрібний до помочі у рільному господарстві його рідні. Відповідно написане та умотивоване прохання вносить родина даного робітника до місцевого Арбайтсамту (на терені Ґенерал-Ґубернаторства). Прохання повинно бути потверджене громадським урядом та евентуально німецькою поліцією. Арбайтсамт стверджує необхідність потреби даного робітника до помочі у господарстві його рідні і пересилає до дальшого урядування до компетентної влади. Якщо є вистарчальна причина до звільнення, а Арбайтсамт це ствердить та прохання належно заопініює, то даного робітника повинні б з праці звільнити, хоча назагал роблять це нерадо, тому, що в Німеччині потрібно робітників.

Щоби робітник, який перебуває на праці Добре було б, якщо б місцевий Український Допомоговий Комітет прохання заопініював та допильнував, щоб Арбайтсамт полагодив прихильно справу прохання про звільнення.

4) Справа переселення родин з С.С.С.Р.

Що торкається інформацій про можливість переселення родин з Совітського терену інтересів до Ґенерал-Ґубернаторства, подаємо до відома, що ця справа під цю пору не має ніяких виглядів. Тому шкода писати якінебудь прохання про переселення та прохати про інтервенцію, бо це все безуспішне. Після покінчення урядування останньої комісії всякі переселення на одну чи другу сторону неможливе.

5) Всі прохання до УЦК повинні йти через Український Допомоговий Комітет.

Тому, що багато справ, за якими звертаються петенти до Українського Центрального Комітету може бути полагоджених на місці Українським Допомоговим Комітетом чи Делеґатурою, подаємо до відома, що всі письма до Українського Центрального Комітету мусять іти через місцевий Допомоговий Комітет, чи Делеґатуру (очевидно, якщо на даному терені є). Всі письма, що прийдуть від петентів до Центрального Комітету з поминенням місцевого Допомогового Комітету, чи Делеґатури залишаться без відповіді.

Український Центральний Комітет просто засипують проханнями про інформації та інтервенції у справах, що зовсім добре, ба навіть краще може полагодити місцевий Допомоговий Комітет, Делеґатура, а пересилання цих справ до полагоди Українському Центральному Комітетові тільки утруднює працю в Централі, а для самих петентів густо-часто відволікає чи пак унеможливлює успіх їх прохань.

УКРАЇНСЬКИЙ ЦЕНТРАЛЬНИЙ КОМІТЕТ
в Кракові, Зелена ч. 26.

Паніка в Анґлії

Штокгольм, 30. 8. Як повідомляють з Льондону, після страшних наслідків німецьких повітряних атак населення полудневої Анґлії попало в панічний страх. — Знищення мостів і залізничних вузлів спричинило великі труднощі й запори в комунікації внутрі краю. Населення розпучливо домагається протилетунської оборони. Панічні настрої побільшує ще страх перед висадженням німецьких військ в Анґлії, з чим числяться там кожнього дня. Наслідком безперервних важких атак німецьких бомбовиків, настрої погіршилися так, що всякі успокоюючі заяви англійського уряду не мае ніякого впливу. Замішання огорнуло всі кола Анґлії, навіть ті, які ще минулого тижня були за загостренням метод війни. Тепер загально оцінюють положення Анґлії так поважно, що тільки якесь чудо може її врятувати.

Минулої ночі Льондон пережив два летунські алярми. Перший почався в год. 22.30 і тривав 2 і пів години, другий години. Льондонці були заскочені в театрах і кінах, та не мали змоги дістатися домів. Підчас першого алярму чути було вибухи бомб і вистріли протилетунської артилерії. Підчас другого алярму видно було заграви пожеж на передмістях.

———o———

З листів до Редакції

Високоповажаний Пане Редакторе!

Українська Церковна Рада у Варшаві на своїх зборах 2 серпня ц. р. зазнайомившися зі змістом статті: „Яку віру прийняв св. Володимир Великий", поміщеної в ч 78 »Краківських Вістей« і підписаної »Священик«, рішила просити Вас, Високодостойний Пане Редакторе, видрукувати на сторінках »Краківських Вістей« оцього нашого листа. Назва »православіє« є переклад грецького слова »ортодоксія«, а це останне в церковній грецькій літературі відоме вже з другого віку по Христі. Володимир Великий християнську віру прийняв від греків, що свою віру звали тоді ортодоксійною. Коли Римська Церква відпала від чотирьох інших ортодоксійних патріярхатів, то ці останні зберегли стародавню назву своєї віри — віра ортодоксійна, і цю назву вони, а з ними й ми, українці, донесли аж дотепер.

Слово »ортодоксійний« ми, українці, перекладаємо з найдавнішого часу через »правовірний« або »православний«. Найперші наші памятки з X віку вже добре знають слово »православна віра« (див. Срезневскій: „Матеріяли для словаря древне-русскаго языка", 1902, т. II. ст. 1350—1351).

Отже від самого початку християнства в Україні українці були ортодоксійної, себто православної віри.

Просимо Вас, Високодостойний Пане Редакторе, прийняти вислови нашої щирої пошани.

Українська Церковна Рада у Варшаві.

Варшава, 20. 8. 1940.

Від Редакції: Поміщуючи цього листа зазначуємо, що на майбутнє не будемо містити ніяких статтей ні заміток на релігійно-полемічні теми.

НОВИНКИ

КАЛЄНДАР

СЕРПЕНЬ.
31. Субота — Фльора й Лавра

ВЕРЕСЕНЬ
1. НЕДІЛЯ — 11. ПО СОШЕСТВІЮ
2. Понеділок — Самуїла.

— ІСТОРИЧНИЙ ДЕНЬ У КРАКОВІ. День 1-го вересня ц. р., річниця війни, буде у Кракові столиці Ґенерального Ґубернаторства, відсвяткований дуже святочно. Пічнеться він походом »Гітлерюґенд« з сурмами, дополудня відкриють виставу »Німецька діяльність у басейні Висли« у виставому будинку на т. зв. Щепанській площі. Кульмінаційною точкою дня буде перезвання ринку на »Площу Адольфа Гітлера«. Цей святочний акт довершиться в год. 11—12 перед старовинною ратушевою вежею. Опісля відбудеться на цій же »Площі Адольфа Гітлера« концерт військової орхестри від 12—13, а вечором в театрі піде песа »Аґнес Бернавер«. Краків тоне у безліччі німецьких прапорів, розкішно прибраний, зокрема ринок і т. зв. Щепанська площа.

— НІМЕЦЬКА ДІЯЛЬНІСТЬ НА СХОДІ ТА 4-ЛІТНІЙ ПЛЯН«. Під таким загол. відкрито у Кракові 28. серпня ц. р. виставу на ринку. Вона дає перегляд німецьких осягів, тому варто її оглянути.

КУРС НІМЕЦЬКОЇ МОВИ, ПИСАННЯ НА МАШИНІ ТА СТЕНОГРАФІЇ. 2-місячний курс писання на машині, німецької стенографії та німецької мови пічнеться небаром, бо коло 10. вересня ц. р., при кінці курсу практика в уряді. На курсі можуть бути прийняті кандидатки, що мають скінчених 6 кл. ґімназ. старого типу згл. матуру нового типу, та деяке знання нім. мови, бо навчання відбуватиметься в німецькій мові. — Приміщення та харч за низькою оплатою в таборі. Оплата за курс около 50 зол., платна згори на початку курсу. Число місць на курсі обмежене. Знижки, згл. звільнення від оплати за удержання можливі, від оплати за курс неможливі. Прохання в справі прийняття на курс з коротким перебігом життя (усе написане власноручно в нім. мові та потверджене місцевим Українським Допомоговим Комітетом) треба слати найдальше до дня 2. вересня ц. р. на адресу: Український Центральний Комітет, Краків, Зелена ч. 26/5. На відповідь залучити значок. Кандидатки прийняті на цей курс, будуть повідомлені поштою. Український Центральний Комітет. Краків, Зелена 26.

ВПИСИ ДО УКРАЇНСЬКОЇ, ДЕРЖАВНОЇ, КОЕДУКАЦІЙНОЇ, 8-КЛЯСОВОЇ ҐІМНАЗІЇ В ЯРОСЛАВІ пічнуться 4. вересня ц. р. при вул. Вузькій. Учні, які покінчили 4., 5. і 6. клясу народньої школи, можуть зголоситися до вступного іспиту до кл. І., ІІ. і ІІІ-ої. Учні, які покінчили одну з кляс дотеперішньої ґімназії можуть вписуватись до вищих кляс, або скласти вступний іспит з матеріялу, який обовязував після дотеперішніх плянів. — Такса за вступний іспит до кляс І—ІІІ виносить 20.— зол., від кл. IV. вище — 40.— зол. Вступні іспити відбуватимуться від 5.—15. вересня ц. р. включно. До впису треба предложити метрику й останнє шкільне свідоцтво. — Дирекція.

ДРУГИЙ АБІТУРІЄНТСЬКИЙ КУРС В ЯРОСЛАВІ при державній ґімназії зачнеться з днем 10. вересня ц. р. Курс буде поділений на два відділи: гуманістичний (українська мова, історія, математика й латина або німецька мова) й математично-природничий (українська мова, історія, математика й природа або фізика). — З курсу користати можуть учні, що в 1939 р. покінчили щонайменше 1. клясу ліцею. (Виключені від курсу є типи фахових ліцеїв). При вписі треба предложити останнє шкільне свідоцтво та метрику. Вписи зачнуться з днем 5. вересня ц. р. при вул. Вузькій.

— ВПИСИ ДО ЛІЦЕЮ В СЯНОЦІ. Український Допомоговий Комітет у Сяноці подає зацікавленим батькам і кандидатам до відома, що в Сяноці є передбачений, на основі сітки нових фахових шкіл, торговельний ліцей з однорічною наукою. Умовини прийняття: покінчена ґімназія нового типу з посвідкою однорічної практики у торговлі, або покінчена 4-річна купецька ґімназія. Кандидати зголосяться у своїому власному інтересі негайно і подадуть свої адреси. Зголошення особисті, або письменні. Зголошення потрібні для переведення пробних вписів. — Український Допомоговий Комітет у Сяноці.

ПОТРІБНІ ІНЖИНІРИ, ХЕМІКИ ТА УРЯДОВЦІ. Працівники, які хотіли б працювати в сезоні у цукроварні, головно інжиніри хеміки, вагові, бухгальтери та звичайні урядовці, які вже в цій ділянці працювали, хай голосяться негайно, пересилаючи опис життя та посвідки дотеперішньої праці до УДК. в Люблині, Нарутовича 62/5.

Короткі вістки

= НІМЕЦЬКО - РУМУНСЬКА КОМІСІЯ. В Ґалаці почалися переговори між німецькою та румунською делеґацією у справі переселення німців з Басарабії.

= БОЛГАРСЬКО-РУМУНСЬКІ ПЕРЕГОВОРИ у Крайові мають скоро покінчитися з добрим висліди.

От так собі...

Минув рік і як батогом лопнув. Змінилося в ньому чимало. Багацько постарілось і відмолоднілo, ще більше розбагатіло і збідніло. Одним уже так ніколи не буде, іншим ще так не поводилося: такого не пили, не їли, не виділи. Дехто згадує та тужить, декому й не в голові. »Не дай Господь, щоб увірвалось« — і... з острахом зідхає.

А час минає, час пливе. Бурун війни перекотився через Европу і стриму немає. Повалилися сильні і моцні, горді й самопевні ниць упали зазнавши присуду долі, про яку й не снили. Моляться за гріхи каючись: »Не чинь другому, що тобе не міле«.

Ніхто не відав ще рік тому, яка буде ця війна. Війна модерна, війна винаходів. Думали про смертельні лучі, про маґнети, що авта спинюють, літаки з повітря стягають, про шапку невидимку — а то винахід споконвічний, ще за царя Гороха знаний: Паніка....

Прадавне слово, як давний і світ. Як ще люди в печерах жили, камінюками взірів убивали, що наводили на них жах. Це слово називалося: страх. Прості люди ще й досі кажуть — »страх«, прим. »у страха великі очі«, »наївся страху«, »зі страху волосся дубом стало«.

Тільки це слово тепер змодернізовано у війні. Ще часом кажеться »панічний страх« і очі роблять не великі, а вилазять, страхом не наїдаються лише дістають від нього щось у роді червінки, а волосся не стає дубом, а просто сипиться як терміття.

Був підчас визвольної війни начальник штабу УГА ґен. Мишковський. Він залюбки говорив до кожного »Голубчик«. Нині кожний згадує його, як то він випередив та передбачив усе, що діється тепер.

Бувало як ворог пічне наступати, як запіпікають з усіх усюдів полеві телефони, у ґенерала одна була відповідь: »Голубчик, нада поширить паніку«.

»Нада поширить«... і галичани, що тоді говорили ще дещо інакшою мовою, здвигали раменами, не знаючи, що це за маґічне слово. Не знав і пок. ґенерал, що до нього треба мати ще — й силу. Тепер уже знаємо. Досвід багацько робить, тільки аби ще сила.

Велика річ оця паніка. Вона ввесь рік товклась по »беріхтах«, по Польщі, Норвеґії, Голяндії, Бельґії, Люксембурґу, Франції, а тепер по Анґлії.

Останні звідомлення подають, що вже зачалась. Вже йде. Тільки, щоб зрушити і буде: »потюзі по заслузі«.

Леле.

Листування Адміністрації

Вп. Паньків Микола — Ноенгаґен: Адреса добра. Просимо реклямувати у Вас на пошті.

Пеленський В. — Розвадів: Передплата »К. В.« вирівнана по кінець вересня ц. р. Всі бракуючі числа вже вислали.

Вп. Кусик Т. —: Ви вислали нам 3 зол. 50 сот. без подання своєї адреси. Поштовий уряд потрутив 52 сот. за маніпуляцію. На р-к передплати вписали ми 2 зол. 98 сот. Просимо подати свою докладну адресу.

Вп. Слука М. — Закопане: Просимо прислати відтинок чеку на 8.— зол. для провірки, бо таких грошей ми не отримали. »Кр. В.« висилаємо дальше, як також вислали всі бракуючі числа.

Вп. Каркавець М. — Ґрінберґ: — Для П. Ремеза »К. В.« висилаємо.

Вп. Криницький Т. — : Просимо прислати нам відтинок чеку наданих 6.— нім. марок до УНО в Берліні.

Вп. Малайний Е. — Модлін: В справі віднайдення знайомих, зверніться до Укр. Допом. Комітету у Кракові, вул. Яблоновських 10/12, або дайте відповідне оголошення до »Кр. В.«.

Вп. Вадяк В. — Кінське: Передплата вирівнана до 15. серпня ц. р. Бракуючі числа висилаємо.

Вп. Матківський Л. — Літцманштат: Передплата вирівнана по кінець серпня ц. р.

Вп. Кебало Ст. — Нейдорф: Передплата вирівнана до 25. жовтня ц. р. Адреси П. Стельмаха Юрія не можемо Вам подати, бо не знаємо. Дайте відповідне оголошенн до »Кр. В.«

Вп. Остап Борис — Ніско: Календар - Альманах будемо висилати лише за попередньою вплатою. Якщо бажаєте взяти Альманах до розпродажі, то просимо вислати належну квоту нашим чеком або переказом.

= МАДЯРСЬКИЙ УРЯД запросив румунський уряд прислати своїх представників до одної з мадярських місцевостей, щоб продовжувати переговори. Як місце переговорів пропонують остров Марґарета в Будапешті, Сеґедна або одну з купелевих місцевостей над Болотним озером.

= ПЕРЕД ІТАЛІЙСЬКОЮ ОФЕНЗИВОЮ НА КЕНІЮ. Анґлійці сподіючись великої італійської офензиви на Кенію, евакували все населення північної Кенії, 50.000 сомалійців. Всю північну Кенію замінили на військову смугу.

= БОЛГАРСЬКО-РУМУНСЬКІ ПЕРЕГОВОРИ. Предсідники делеґації болгарської та румунської вернулися до Крайови, де відбули довшу розмову. Продовжуються дальші наради технічних комісій: військової, правної та фінансової.

= ПРЕЗИДЕНТ АРҐЕНТИНИ ОСТАЄ. З Буеон Айрес повідомляють, що президент Арґентини, д-р Ортіз, вислав лист до національних зборів. Він пише, що на підставі ухвали конґресу і супроти виявів симпатії цілого народу, остає дальше на становищі президента.

= »АМЕРИКАНСЬКИЙ ЛЕҐІОН« після одинацятьдневної плавби прибув до пристані в Ню-Йорку.

= НОВІ ВИБОРИ В АВСТРАЛІЇ. Ґубернатор Австралії розвязав парлямент. Нові вибори відбудуться 21. вересня ц. р.

= ВІСЬКОВА СЛУЖБА В АМЕРИЦІ. Сенат Злучених Держав приняв 58 голосами проти 31 закон про обовязкову військову службу.

= БОМБИ НА КОНВОЙ В СЕРЕДЗЕМНОМУ МОРІ. Між грецькими островами Хіос й Нікарія італійські літаки збомбардували еґипетські й турецькі кораблі, що плили під конвоєм. Один корабель затоплено, один важко ушкоджено.

ОПОВІСТКА

Український Вільний Університет у Празі складається з двох факультетів: Фільософічного і факультету Права і Суспільних Наук. Фільософічний факультет має деякі катедри відділу природописного.

Звичайним слухачем університету може бути лише той, хто має ґімназійне свідоцтво зрілости з відповідним іспитом з латинської мови. Усі інші можуть бути вписані на університет, як надзвичайні слухачі.

Шкільний 1940/41 рік на Українському Вільному Університеті починається днем 1. жовтня 1940 р. і кінчиться 30. червня 1941 року.

Вписи на оба факультети У. В. У. приймають секретарі деканатів відповідних факультетів в урядових годинах від 23. вересня до 7. жовтня ц. р. в помешканні канцелярії У. В. У. Прага II, Сметшкаґассе 27. Після 7. жовтня ц. р. буде дано додатковий термін для вписів. При вписах слухачі мусять предложити копію свого матурального свідоцтва і виказатися, що мають право на перебування в Празі підчас студій.

В справі інформацій про студії на У.В.У. треба звертатися безпосередньо до деканатів відповідних факультетів У. В. У. на вказану адресу.

—o—

ПОДЯКА.

По волі Всевишнього нагло, та несподівано відійшов від мене, по короткому співжиттю, найлюбіший мій подруг **Богдан Назаревич**. Узяв мені, Господь те, що було для мене найдорожче. Нехай Всевишній стократно заплатить усім тим, що у хвилинах сповнення Божої волі станули при мені й улегчили та дальше улегчують мені хрест, що Бог поклав на мої рамена. Передусім дякую усім Отцям Духовним, що зволили торжественними похоронами віддати останню прислугу Покійникові, а це Впр. о. пароховi Борсі М. — Ч. С. В. В. за уділення св. Тайн, провід у похоронах та прощальну проповідь над могилою, Впр. о. пароховi з Вапівців о. Коленському та Впр. о. Паславському за ласкаву участь у похоронах мойого подруга. Дякую Родині, т-ву »Союз Українських Купців«, а головно його членам, Вп.: інж. Лельові, п. Маркові, п. Заболоцькому, м-р Гикові та іншим, т-ву »Черник«, давн. хлібодавцям, панам Борисам, Приятелям, Друзям, Товаришам по званні та Знайомим, які не зважаючи на труди прибули віддати Покійникові останню прислугу, а осиротілій вдові слово розради й духову та матеріяльну поміч. Дякую мужеському хорові під управою п. Романика Вол., промовцям над могилою Покійника, а це п. Маркові Б., та м-рові Гикові, громадянству та всім учасникам похоронів, що не зважаючи на непогоду прибули численно зложити останню прислугу Покійникові. Всім згаданим і незгаданим тут поіменно нехай Бог сторицею заплатить!

Опечалена дружина **Ярослава Назаревич**.

—o—

ОГОЛОШЕННЯ

Комісарська Управа Фірми
Краків, Ринок число 30.

ЯКІВ ҐРОС

поручає українській клієнтелі
порцеляну, кришталі, лямпи

ДРІБНІ ОГОЛОШЕННЯ

Юрій Ціпяла (кравець) і Гнатовський Іван (дяк), оба з Лисинич біля Львова, шукають ручителів для анкети У. Н. О. Зголошення прошу посилати до »Краківських Вістей« під „Ручитель". 937 3-4

Володимир Юзьків із Болехова — IV. (Должка) просить Друзів і Знайомих відгукнутися на адресу: Zwichau, Volksdeutscher. Lager Nr. 5. Sudetengau. 965 2-3

Криниця. Пансіон »Каприс« під фаховою управою Яблонської. Ціни доступні. 876 б. 1—3

Адвокатський аплікант із 3-річною практикою пошукує патрона. Зголошення до Адм. »Кр. Вістей«. 981 1—3

Знаменитий барітон — тенор пошукує постійної праці в Кракові. Зголошення до Адм. »Кр. Вістей«. 982 1—3

Олег Дорожинський відбере собі в Редакції 40 зол. та карту прийняття на студії на університеті „Friedrichs Wilhelm Berlin". 987 1-3

Богдане Весоловський, пишіть на адресу: Kaz. Pytlowanyj, Weimar, Erfurterstr. 28.

Диригент - крамар потрібний. Добрі умовини. Зголошуватись: **о. Іван Томашівський, Кривча н/Сяном.** 997 1-1

Хто знає місце перебування прок. Гліба Лазаревського, що виїхав із Варшави в січні 1940 року? ptltat S. Schramtschenko, Tschenstochau. 1 Maistrasse 19. 998 1-2

Брати зголосіться! Хто знав би, що сталось із Степаном і Василем Жириками з Дрогобиччини, прошу зголосити ласкаво на адресу: **Марія Жирик, Дошниця**, пошта Жмигород, пов. Ясло. 999 1-1

Володимир Стельмах (Львів) кличе Знайомих. Відгукніться! **Wolodymyr Stelmach, Braunschweig. Mandelstr. 2III.** 100? 1-2

Обєднання Українських Промисловців у Коросні подає до відома всім церквам і торговельникам, що має на складі свічки різних величин так церковні як і столові. 1001 1-1

Володимир Кассараб (Жовква), Роман Швед, (Львів), відізвіться! **Johann Martina, Stettin (Pom) Elsenstrasse 2.** 1-1

Сестричко Лесю, відозвися! Степан Борна Stettin (Pom). Elsenstrasse 2. 1-1

Прийму від зараз пристійну, рутиновану в адвокатській канцелярії, найрадше аплікантку зі знанням німецької мови. Зголошення — Нотаріят, Володава. 1004 1-1

Надебський Василь уневажнює загублену виказку, видану Українським Комітетом у Кракові. 1005 1-1

Серед хуртовини вересня 1939 р. виїхав із Сокаля автом у товаристві більше осіб урядовець Центро-Союзу Менцінський Мирослав, літ около 30, разом зі своєю дружиною Софією, літ 22, і — як нас зі Львова повідомляють — мабуть немає їх між живими. Хто знав би про них і про їх долю, прошу ласкаво написати на нашу адресу: Gregor Bratasch, Pechweiler, Post, Landstett, Kreis Welun.— щоб ми моглиродину у Львові повідомити. 1006 1-1

Оголошуйтесь в „К. В."

Доставляємо з власної фабрики

УДОСКОНАЛЕНІ МАШИНИ

Продажа. Цементові фарби.
Цінники. Проспекти — на бажання.
Торговельно-Промисловий Дім

„МАШИНОБЕТ"

Краків, Кроводерська 4., партер.
Вагонова продажа Портлянд-Цементу з фабрик Горішнього Шлеська.

грамофони,
радіоприймачі,
електротехнічні приладдя,
ровери,
машини до шиття,
дитячі візки

КОМІСАРСЬКИЙ НАГЛЯД Ф-МИ

КРІШЕР

КРАКІВ, ФЛЬОРІЯНСЬКА 9. тел. 177-82.
або: ЗВЕЖИНЕЦКА 6. тел. 138-77.

Виріб фабрики „Добролін"

„ЦЕНТРОФАРБ"

ФАРБИ ТА ПОКОСТ
КОСМЕТИЧНІ ВИРОБИ
РІЗНІ ПРЕДМЕТИ ДОМАШНЬОГО ВЖИТКУ

Краків, Касіно-вулиця 11. тел.: 117-63.
Банкове конто: Kommerzialbank A.G. Krakau, Nr. 1.400.
Postscheckkonto: Warschau, Nr. 688.
Німецька Комісарська Управа. 778 3-3

Найкращі лімонади
спеціяльно
„AL-OR" і „GRAPE-FRUIT"
поручає Treuhänder фірми „Zdrowie",
Краків, Дітля 105
Фабричний склад вуглевого квасу (CO_2)
121 5-6

Спедиційне бюро
„Ілля Бекман"
Краків, Wawrzyńca-str. 9.
поручає себе українській клієнтелі.
Тройгендер.
792 1-3

„Küche und Heim"
:-: **Inhaber Bruno Galuszka** :-:
Гуртівня кухонного приладдя
ЕМАЛІЯ
АЛЮМІНІЙ
СКЛО
ФАЯНС
ПОРЦЕЛЯНА
Краків, Agnesgasse 2.
579 27-27

УНІВЕРЗАЛЬ
усякого рода
БУДІВЕЛЬНІ МАТЕРІЯЛИ:
цегла, цемент, папа, дахівка, цементово-азбестові плити „Етерніт", кафлі, тростинові мати, тер, асфальт, вапно й т. п. — ВАГОНОВО ТА ДЕТАЛЬНО.
Краків, вул. Старовісльна 28. Тел. 129-37.

Українці купують
порцеляну
скло
кришталі
у фірмі **Яків Дінер**
1 27-27
Краків, вул. ШЕВСЬКА 20.
Treuhänder — Paul Schwarz

ЦІНА ОГОЛОШЕНЬ: Ціла сторінка 600 зол., пів сторінки 320 зол., 1/4 сторінки 180 зол., 1/8 сторінки 150 зол., 1/12 сторінки 80 зол.
МЕНШІ ОГОЛОШЕННЯ: 1 міліметер ширини 1 шпальти (або його місце) 1 зол. — В тексті 100% дорожче, на першій сторінці 200% дорожче.
ДРІБНІ ОГОЛОШЕННЯ: 30 сотиків за слово, найменше 3 зол. Для шукаючих праці 15 сот. за слово. Матримоніяльні по 50 сот. за слово.
КНИЖКИ: Всі книжки нашого видавництва продають книгарні й адміністрація видавництва. Хто хоче замовити книжки просто на свою адресу — повинен наперед прислати належитість і на пересилку, а тоді вишлемо бажані книжки.
ПЕРЕДПЛАТА »Кр. В.«: Цінник передплати поданий на першій сторінці. Передплату треба висилати згори. Передплата однакова в краю й закордоном. Часопису на кредит не можемо висилати. При зміні адреси треба все подавати попередню адресу.
ВИСИЛКА ГРОШЕЙ: Гроші на передплату чи книжки з Генерал-Губернаторства належить посилати переказами або чеками нашого видавництва PSch A Warschau Nr. 2.143. З Німеччини на адресу: „Ukrainische Nationale Vereinigung" Berlin W. 50. Ansbacherstr. 15. З Протекторату на адресу: Probojem".Praha XIV-65 post. schr. 3.Курс 1 нім. марки 2 золоті; 1 чеської корони 20 сот. При висилці грошей все треба подати на щопризначені гроші.
Звертаємо увагу подавати читку і докладну адресу.

За Редакцію відповідає начальний редактор Л. Хомяк у Кракові. Видає „Українське Видавництво", Краків, вул. Кармелітська 34, II. Телефон 230-39. З друкарні „Нова Друкарня Денникова" під наказною управою, Краків, вул. Ожешкової 7, тел. 102-79.

Verantwortlich für den Gesamtinhalt und Anzeigenteil; Hauptschriftleiter L. Chomiak, Krakau. Verlag: „Ukrainischer Verlag" G. m. b. H. Krakau, Karmeliterstrasse 34 II. Fernsprecher 230-39. Druck: „Nowa Drukarnia Dziennikowa", Kommissarische Verwaltung. Krakau, Orzeszkowagasse 7. Fernsprecher. 102-79